

OPINNÄYTETYÖ

Jussi Sirviö 2011

**VALINTAKOE OPINTOMENESTYKSEN
SELITTÄJÄNÄ**

**Tutkimuskohteena Rovaniemen
ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-
ajan koulutusohjelma**

**Rovaniemen
ammattikorkeakoulu**
University of Applied Sciences

Liikunta ja vapaa-aika

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU

TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

VALINTAKOE OPINTOMENESTYKSEN SELITTÄJÄNÄ

Tutkimuskohteena Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Jussi Sirviö

2011

Toimeksiantaja Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

Ohjaaja Piia Similä

Tekijä	Jussi Sirviö	Vuosi	2011
Toimeksiantaja	Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma		
Työn nimi	Valintakoe opintomenestyksen selittäjänä Tutkimuskohteena Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma		
Sivu- ja liitemäärä	44 + 3		

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia valintakokeiden ennustettavuutta opintomenestykseen Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmassa. Tässä tutkimuksessa opintomenestys jaettiin kahteen tekijään – opiskelun tehokkuuteen ja laatuun. Tehokkuuden mittaamiseen käytettiin opiskeluun käytettyjen lukukausien määrää. Laatu puolestaan mitattiin tutkintotodistuksen keskiarvolla sekä opinnäytetyön arvosanalla.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vuosina 2004–2006 liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman aloittaneet opiskelijat. Aineisto koostui 95 opiskelijan valintakoetiedoista ja opintosuorituksista. Tutkimukseen valituista opiskelijoista naisia oli 54 ja miehiä 41. Tietoja kerättiin Rovaniemen ammattikorkeakoulun valintakoe- ja opintorekisteristä.

Opintomenestykseen kuuluvia muuttujia kuvailtiin jakaumatietojen (minimi, maksimi, ka ja kh) avulla. Valintakokeiden ja opintomenestyksen välisiä yhteyksiä tutkittiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla. Valintakokeiden selitystasetta opiskelun tehokkuuteen ja laatuun tutkittiin regressioanalyysillä.

Tutkimustulosten mukaan 22,2 % tutkinnon suorittaneista opiskelijoista valmistuu seitsemän lukukauden normiajassa. 21 % opiskelijoista puolestaan keskeytti opintonsa. Merkitseviä korrelaatiota valintaprosessin ja opintomenestyksen välillä ei havaittu. Regressioanalyysin selitystasheet valintaprosessin ja opiskelun tehokkuuden välillä (22 %) sekä valintaprosessin ja laadun välillä (13 %) jäivät alhaisiksi. Sukupuolten välisiä eroja tarkastellessa havaittiin, että miehillä työkokemus ja alasuuntautuneisuus korreloi merkitsevästi ($p < 0,01$) valintakokeen kanssa ($,653^{**}$).

Tutkimustulosten perusteella voidaan päätellä, että valintakokeiden perusteella ei voida tehdä ennusteita opintomenestyksen suhteen. Myöskään sukupuolella ei näyttäisi olevan merkitystä opintomenestystä ennustettaessa.

Avainsanat: opintomenestys, valintakoe, liikunnanohjaaja (AMK), opiskelija-valinta, ammattikorkeakoulu

---

Author	Jussi Sirviö	Year	2011
Commissioned by	Rovaniemi University of Applied Sciences, Degree Programme in Sports and Leisure		
Subject of thesis	Entrance Exam as a Predictive Factor for Academic Achievement in the Rovaniemi University of Applied Sciences, Degree Programme of Sports and Leisure		
Number of pages	44 + 3		

The objective of this study was to examine the predictability of entrance exams in academic achievement in the Degree Programme of Sport and Leisure at the Rovaniemi University of Applied Sciences. In this study, academic achievement was divided into two factors: efficiency and quality. The efficiency of the studies was measured by the number of semesters studied. The quality of the studies was measured by the thesis grade and grade average of the diploma.

In this study, the target group was formed from the students in the Degree Programme of Sport and Leisure who started in the degree program of Bachelor of Sport Studies in 2004–2006. The research data consisted of 95 students, their entrance examinations results and study results. Of these 95 students 54 were women and 41 men. The data was collected from Rovaniemi University of Applied Sciences entrance and study register.

Academic achievement was first examined with descriptive statistics (minimum, maximum, mean and standard deviation). Links between the entrance exams and academic achievement were measured with Pearson's correlation coefficient. Regression analysis was used to verify the coefficient of determination rates between the entrance exams and academic achievement.

The results showed that 22.2 % of students graduate in seven semesters which is the norm. 21 % of students discontinued their studies. No significant correlation was found between the student selection process and academic achievement. The coefficient of determination rates between the effectiveness of the studies and the selection process (22 %), as well as with quality of the studies and selection process (13 %), was found low. Earlier work experience showed significant ($p < 0.01$) correlations with the entrance exams (,653 **).

Based on the results, it can be concluded that it is not possible to use entrance exams as a predictive factor in relation to academic achievement. Similarly, gender does not appear to be important in predicting academic achievement.

Keywords: academic achievement, entrance exam, student selection, Bachelor of Sport Studies

SISÄLLYS

KUVIOLUETTELO	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
TAULUKKOLUETTELO	1
1 JOHDANTO.....	2
2 LIIKUNTA-ALAN KOULUTUS SUOMESSA.....	4
2.1 YLEISTÄ LIIKUNTA-ALAN KOULUTUKSESTA	4
2.2 LIIKUNNAN JA VAPAA-AJAN KOULUTUSOHJELMA ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULUSSA.....	7
3 OPISKELIJAVALINTA	10
3.1 VALIKOITUMINEN KORKEAKOULUUN.....	10
3.2 KORKEAKOULUJEN OPISKELIJAVALINTA	11
3.3 OPISKELIJAVALINTOJEN KEHITTÄMINEN	12
3.4 ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULUN LIIKUNNAN JA VAPAA-AJAN KOULUTUSOHJELMAN OPISKELIJAVALINTA..	14
3.5 ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULUN LIIKUNNAN JA VAPAA-AJAN KOULUTUSOHJELMAN VALINTAKOKEET	15
4 OPINTOMENESTYS	19
4.1 OPINTOMENESTYKSEN MÄÄRITTELY JA ENNUSTETTAVUUS.....	19
4.2 OPINTOMENESTYKSEN ENNUSTETTAVUUS.....	20
5 TUTKIMUSONGELMAT JA -MENETELMÄT	22
5.1 TUTKIMUSONGELMAT	22
5.2 AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	23
5.2.1 Aineiston kerääminen	23
5.2.2 Tutkimusmenetelmät.....	24
5.2.3 Tutkimuksen luotettavuus.....	26
7 TUTKIMUSTULOKSET	28
7.1 OPISKELUN TEHOAKKUUDEN JA LAADUN TARKASTELUA	28
7.2 OPISKELUN TEHOAKKUUS.....	28
7.2.1 Opiskelun eteneminen	28
7.2.2 Valintakokeiden ja opiskelun tehokkuuden väliset yhteydet	30
7.3 OPISKELUN LAATU	31
7.3.1 Laadun tarkastelua	31
7.3.2 Valintakokeiden ja opiskelun laadun väliset yhteydet	32
7.4 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	34
8 POHDINTA	36
LÄHTEET	40
LIITTEET	44

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. RAMK Liikunta ja vapaa-aika - tutkinnon sisältö ja laajuus 2010-2011 ..	8
Taulukko 2. RAMK:n Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman hakijamäärät	15
Taulukko 3. RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman valintaprosessin pisteytys	16
Taulukko 4. Tutkimusaineisto	24
Taulukko 5. Opintomenestys valmistuneiden opiskelijoiden osalta	28
Taulukko 6. Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika	29
Taulukko 7. Valintakoeosoiden ja opiskeluun käytetyn ajan väliset korrelaatiot (r).	30
Taulukko 8. Valintakoeosoiden yhteys opiskelun tehokkuuteen (regressioanalyysi)	31
Taulukko 9. Todistuksen keskiarvojakauma	32
Taulukko 10. Valintakokeen ja opiskelun laadun väliset korrelaatiot (r)	32
Taulukko 11. Valintakokeen ja työkokemuksen väliset korrelaatiot (r)	33
Taulukko 12. Valintakoeosoiden yhteys todistuksen keskiarvoon (regressioanalyysi)	33
Taulukko 13. Valintakoeosoiden yhteys opinnäytetyön arvosanaan (regressioanalyysi)	34

1 JOHDANTO

Kiinnostus korkeakoulujen opiskelijavalintoja kohtaan on voimakasta ja sitä on tutkittu eri aloilla jo viiden vuosikymmenen ajan. Suomalaisessa koulutuspolitiikassa ongelmaksi ovat muodostuneet pitkät valmistumisajat ja suuri keskeyttäneiden määrä. Koulutus- ja työllisyyspolitiikassa painotetaan nopeaa siirtymistä työelämään, vaikka tällä hetkellä työurien pidentämisen puolesta puhutaan myös eläkkeelle siirtymistä viivyttämällä. Työelämään aikaisemmassa vaiheessa siirtymiseen vaikuttavat ylioppilaiden nopea siirtyminen korkeakouluihin ja sitä kautta opintojen aloittamisiän laskeminen sekä lyhyempi tutkinnon suorittamiseen käytetty aika. Tätä varten opiskelijavalintoja tulisi tehostaa ja tarkoituksenmukaistaa, jotta edellä mainitut tavoitteet toteutuisivat.

Yhteiskunnallisesti Suomessa on ajaututtu tilanteeseen, jollaista ei ole historian aikana ennen koettu. Ikääntyvän väestön määrä kasvaa voimakkaasti ja samalla työvoiman määrä kääntyi laskuun vuonna 2010. Voimakkaasti muuttuvassa tilanteessa myös koulutusjärjestelmien tulee samalla kehittyä muutosten mukana. Kasvava työvoimapula ja yhteiskunnan ikärakenteelliset muutokset vaikuttavat koulutuksen sisältöön ja tarpeellisuuteen jatkossa entistä enemmän. Koulutuksen tarpeellisuutta tulee tarkastella siltä osin, miten se vastaa yhteiskunnan ja työmarkkinoiden tarpeita sekä koulutuspoliittisia tavoitteita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b, 10.)

Ahvenaisen, Vehkakosken ja Meriläisen (2000) mukaan koulutuksessa tapahtuvat muutokset vaikuttavat opiskelijavalintoihin ja luovat haasteita niiden kehitykselle. Eri aloilla vaaditaan erityisiä taitoja, alalle soveltuvuutta sekä tietynlaista persoonallisuutta. (Mannonen 2008, 1.) Valintakokeiden tarpeellisuutta tuleekin pohtia koulutusaloittain. Alakohtaisessa tarkastelussa pyritään löytämään alalle parhaiten soveltuvat ja kehityskykyisimmät opiskelijat (Paulamäki 2007, 6).

Tämän vuoksi koulutusaloittain tulisi tarkastaa myös opiskelijavalinnan tavoitteita, jotta soveltuvuutta mittaavat kokeet olisivat päteviä hakijoiden ominaisuuksien mittareita. Valintakokeiden kehittämisessä on lisäksi käynnissä prosessi, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa liikunnan korkea-asteen valin-

takokeita. Tutkimuksen ajankohta on siis sopiva myös tätä tavoitetta silmällä pitäen.

Työni tarkoituksena oli selvittää Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman vuosina 2004–2006 käytettyjen valintakoeosioiden yhteyksiä opintomenestykseen. Aineistona tutkimuksessa oli Rovaniemen ammattikorkeakouluun keväiden 2004–2006 aikana opiskelemaan hyväksytyjen liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelijoiden valintakoetulokset sekä samojen opiskelijoiden opintorekisterit.

Opintomenestys jaettiin tutkimuksessani kahteen päätekijään: opiskelun tehokkuuteen ja laatuun. Tehokkuuden mittarina käytettiin opiskeluun käytettyä aikaa, joka mitattiin lukukausina. Laatua puolestaan mitattiin kahdella eri tekijällä: todistuksen keskiarvolla ja opinnäytetyön arvosanalla. Opintomenestystekijöitä vertailtiin valintakokeiden eri osioihin, joita olivat haastattelu, kirjallinen koe, liikunnalliset testit sekä ohjaustuokio. Myös aikaisempaa työkokemusta käytettiin vertailuissa.

Tuloksista selvisi, että valintakokeilla ei voida tehdä tarkkoja ennusteita opintomenestyksestä. Olen pohtinut työssäni erilaisia syitä siihen, miksi ennusteiden tekeminen on vaikeaa ja miten niiden tekemistä voitaisiin helpottaa. Aluksi kuitenkin esittelen liikunta-alan korkeakoulutusta Suomessa sekä opiskelijavalintojen tavoitteita korkeakouluissa.

2 LIIKUNTA-ALAN KOULUTUS SUOMESSA

2.1 Yleistä liikunta-alan koulutuksesta

Liikunta-alan koulutusjärjestelmä Suomessa on monitahoinen ja sitä annetaan niin toisen asteen ammatillisena kuin myös korkea-asteen koulutuksena. Ammatillisen peruskoulutuksen lisäksi työelämässä olevat voivat hankkia lisäkoulutusta ammatti- ja erikoisammattitutkintoja suorittamalla. Myös joidenkin liikunta-alan lähialojen koulutuksiin kuuluu liikunta osana opetussuunnitelmaa. (Opetusministeriö 2008, 50.)

Liikunnanohjauksen perustutkinto (liikuntaneuvoja) on liikunta-alan perustutkinto, joka antaa valmiudet suunnitella ja ohjata liikuntaa eri-ikäisille ja erilaisiin tavoitteisiin pyrkiville ryhmille. Perustutkintoa voidaan täydentää ammattitutkinnolla, ja ne edellyttävät perustutkintoa syvällisempää ammatinhallintaa, alan peruskoulutuksen jälkeisiä täydentäviä ja syventäviä opintoja sekä vähintään kolmen vuoden työkokemusta. Liikunta-alan ammattitutkintoja ovat esimerkiksi liikuntapaikkojenhoitajan ammattitutkinto ja valmentajan ammattitutkinto. (Opetusministeriö 2008, 50.)

Erikoisammattitutkinnot edellyttävät vähintään viiden vuoden työkokemusta peruskoulutuksen jälkeisten täydentävien ja syventävien opintojen lisäksi. Tutkinnon suorittaminen antaa valmiuksia muun muassa alan johto-, suunnittelu- ja koulutustehtäviin. Liikunta-alan erikoisammattitutkintoja ovat esimerkiksi liikuntapaikkamestarin ja valmentajan erikoisammattitutkinto. Myös osa lähialojen perustutkinnoista antaa valmiudet liikunta-alalla toimimiseen. Näistä esimerkkinä mainittakoon maatalouden perustutkinto (ratsastuksenohjaaja), matkailualan perustutkinto sekä sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto (lähinhoitaja, hieroja). Lähialojen ammatti- ja erikoisammattitutkintoja ovat muun muassa erä- ja luonto-oppaan tutkinto sekä johtamisen erikoisammattitutkinto. (Opetusministeriö 2008, 50–51.)

Suomessa korkea-asteen koulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Nimensä mukaisesti ammattikorkeakouluissa pyritään antamaan käytännönläheistä ja työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta. Ammat-

tikorkeakouluissa annetaan opetusta sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.) Ammattikorkeakoulua koskeva laki määrittelee sen tehtävät seuraavasti:

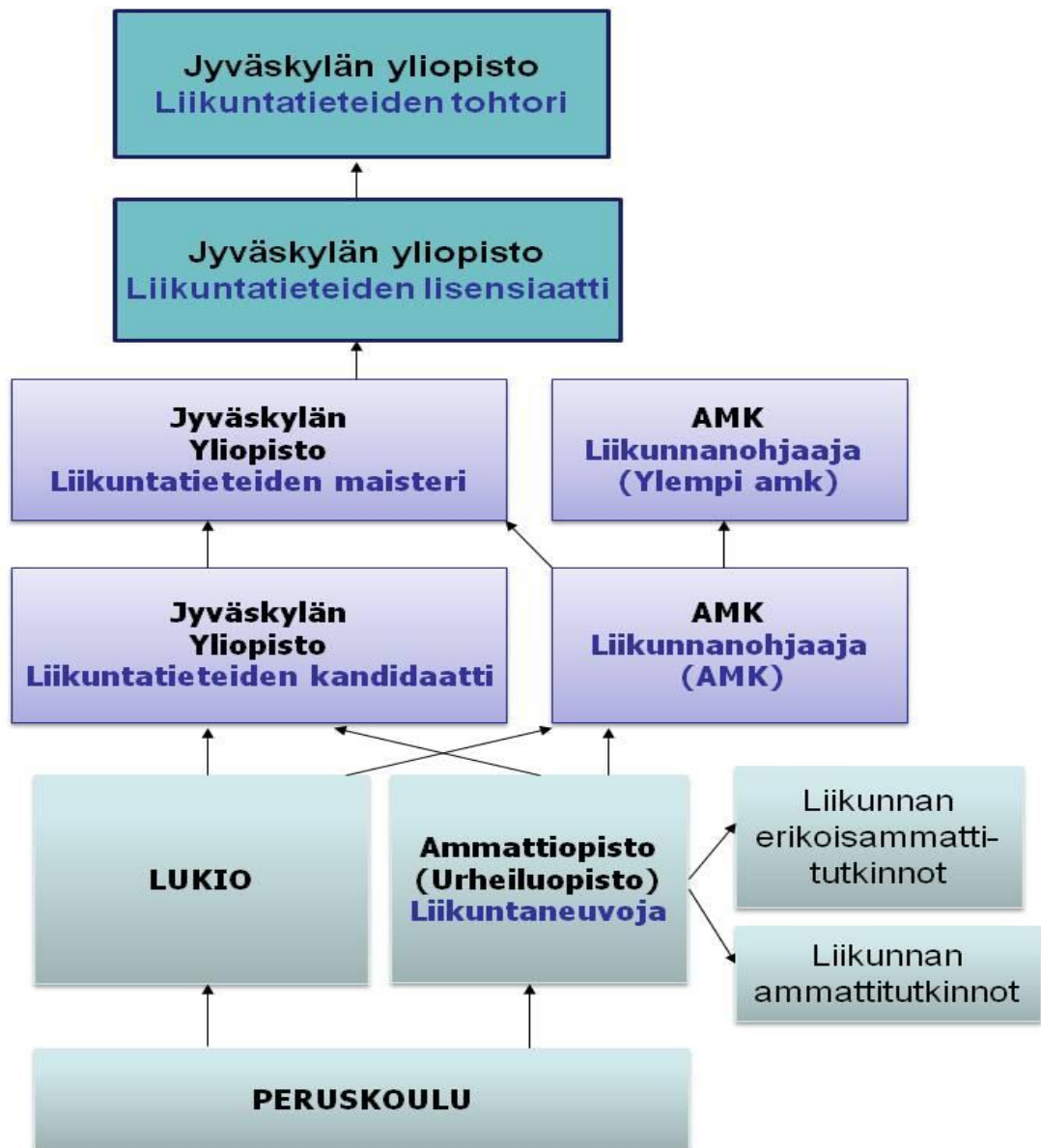
”Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulujen tulee edistää elinikäistä oppimista.” (VNa 2009.)

Liikunta-alan ammattikorkeakoulutusta antaa HaagaHelian ammattikorkeakoulu Vierumäen yksikössä, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Arcada yrketshögskolan Helsingissä sekä Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Edellä mainituista kouluista valmistuu liikunnan ammattilaisia tutkintonimikkeellä liikunnanohjaaja (AMK) tai liikunnanohjaaja (ylempi AMK) riippuen tutkinnon tasosta. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vaatimuksena on alemman tutkinnon suorittaminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010a.)

Yliopistoissa korostuu lähinnä tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Yliopistoissa opiskelija voi suorittaa alempia ja ylempiä korkeakoulututkintoja sekä lisensiaatin- ja tohtorin tutkintoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b.) Jyväskylän yliopiston liikunnan ja terveystieteiden opinto-opas kuvaillee liikuntatieteiden laitoksen tehtäviä sanoin:

”Liikuntatieteiden laitoksen tehtävänä on korkeatasoiseen tieteelliseen tutkimukseen perustuvan koulutuksen avulla lisätä ymmärrystä liikunnasta ja hyvinvoinnista elämän kulun eri vaiheissa.” (Jyväskylän yliopisto 2008.)

Yliopistotasolla liikuntatieteitä voi opiskella ainoastaan Jyväskylän yliopistossa liikuntatieteellisessä tiedekunnassa. Liikuntatieteellisestä tiedekunnasta voi valmistua liikuntatieteiden kandidaatiksi (LitK), maisteriksi (LitM), lisensiaatiksi (LitL) ja tohtoriksi (LitT).

Kuvio 1. Liikunta-alan koulutus Suomessa (mukaihen opetusministeriön kuviota, lähde Opetusministeriö 2011)

Kuviossa 1 on esitetty Suomen liikunta-alan koulutusjärjestelmä. Se on rakennettu niin, että erilaisten koulutuspuhjen omaavat voivat siirtyä eri koulutusväylien välillä niin halutessaan. Vaikka suurin osa opiskelijoista siirtyykin korkeakoulutukseen lukion pohjalta, on väylä ammattikoulutuksen puolelta myös auki. Vuorisen ja Valkosen (2003, 30–31) mukaan koulutusjärjestelmän rakenteet määrittävät perustan opiskelijavirtojen ohjautumiselle eri koulutusreiteille.

2.2 Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma Rovaniemen ammattikorkeakoulussa

Rovaniemen ammattikorkeakoulu (RAMK) koostuu kuudesta koulutusalaista, joissa on mahdollisuus suorittaa sekä alempia että ylempiä AMK-tasoisia tutkintoja niin suomeksi kuin englanniksi. Kouluttamisen lisäksi RAMK osallistuu aktiivisesti Lapin tulevaisuuden rakentamiseen sekä maakunnan kehitystyöhön. (Rovaniemen ammattikorkeakoulu 2010b, 7.) Rovaniemen ammattikorkeakoulun tehtävä korkeakoulutuksen osalta on antaa koulutusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Tehtävien perustana ovat tutkimuksellinen toiminta sekä työelämän vaatimukset (RAMK 2010b, 132).

Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmasta valmistuu erilaisia liikunta-alan osaajia hyvin moninaiisiin tehtäviin. Työtehtäviin voi kuulua yhteiskunnallisia, hallinnollisia, valmennuksellisia sekä kaupallisia tehtäviä liikunnan ohjaamisen lisäksi. Koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä ja sen suunniteltu kesto on 3,5 vuotta. Opintojen kokonaisuus koostuu perusopinnoista (28 op), ammattiopinnoista (127 op), vapaasti valittavista opinnoista (15 op), ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta (30 op) sekä opinnäytetyöstä (15 op). (RAMK 2010a, 19, 27; 2010b, 86–89.) Seuraavassa esittelen tarkemmin nämä tutkinnon osa-alueet ja niiden tavoitteet.

Perusopintojen tarkoituksena on perehdyttää opiskelija ymmärtämään alansa merkitys yhteiskunnassa, työelämässä ja kansainvälisesti. Kielellisiltä taidoiltaan opiskelijan tulee pystyä referoimaan ja raportoimaan sekä suullisesti että kirjallisesti molemmilla kotimaisilla kielillä sekä englanniksi. Myös tietotekniikan sovellukset tulee hallita tiedonkäsittelyn ja -tuottamisen välineinä ammattialallaan. (RAMK 2010b, 86.)

Taulukko 1. RAMK Liikunta ja vapaa-aika - tutkinnon sisältö ja laajuus 2010-2011

OPINNOT	OPINTOKOKONAISUUDET	OPINTOPISTEET
Perusopinnot		28 op
Ammattiopinnot		127 op
	terveys ja hyvinvointi	27 op
	liikuntakasvatus	20 op
	liikuntalajit kehittymisen ja oppimisen välineenä	45 op
	liikunta ja yhteiskunta	20 op
	vaihtoehtoiset ammattiopinnot	15 op
	- urheiluvalmennus	
	- luontoliikunta	
Vapaasti valittavat		15 op
Harjoittelut		30 op
Opinnäytetyö		15 op
		yht. 210 op

LIIVA:n ammattiopinnot käsittävät viisi eri opintokokonaisuutta: terveys ja hyvinvointi, liikuntakasvatus, liikuntalajit kehittymisen ja oppimisen välineenä, liikunta ja yhteiskunta sekä vaihtoehtoiset ammattiopinnot. Ammattiopintojen jälkeen opiskelijan tulisi olla valmis työskentelemään itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä ja yrittäjänä sekä osallistumaan työyhteisön kehittämiseen. Opiskelija voi valita vaihtoehtoisista ammattiopinnoista joko luontoliikunnan tai urheiluvalmennuksen opintojakson. Vaihtoehtoiset ammattiopinnot profiloivat opiskelijaa jompaankumpaan ammatilliseen tehtäväalueeseen ja laajentavat opiskelijan asiantuntemusta. (RAMK 2010b, 86–88.) Urheiluvalmennuksen opintojen jälkeen opiskelijan on lisäksi mahdollista hakea kansainvälistä Coaching Diploma -tutkintoa, joka on arvostettu urheiluvalmennuksen viidennen tason valmentajatutkinto (RAMK 2010a, 27).

Vapaasti valittavissa opinnoissa opiskelija voi vapaasti täydentää omaa ammatillista osaamistaan oman kiinnostuksensa ja yksilöllisen mieltymyksensä mukaan. Vapaasti valittavat opinnot eivät ole koulutusohjelmakohtaisia, vaan niihin voidaan lukea esimerkiksi aliupseeri- tai upseerikoulutus. (RAMK 2010b, 88.)

Liikunnanohjaajan ammattitaitoa kehitetään ammattitaitoa edistävän harjoittelun opintojaksolla, joka käsittää perusharjoittelun, liikunnan opetusharjoittelun, tutkimus- ja kehittämistoiminnan harjoittelun, liikuntahallinnon ja liiketoiminnan harjoittelun sekä vaihtoehtoisten ammattiopintojen harjoittelun. Harjoitteluiden tarkoituksena on vahvistaa opintojen ydinosaamisalueiden tavoitteita sekä laajentaa ja syventää opiskelijan ammatillista osaamista. (RAMK 2010b, 88.)

Opiskelija osoittaa valmiutensa soveltaa opittuja tietoja ja taitoja jonkin ammatillisen ongelman ratkaisemiseen ja ammattialansa kehittämiseen opinnäytetyön avulla. Opinnäytetyö voi olla tutkimuksellinen työ tai se voi liittyä oman ammattialan tuotesuunniteluun tai sovelluksiin. Se voi myös olla tuote, produktio tai ilmaisullinen työ. Sen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ammatillista osaamista. Opinnäytetyöhön liittyy kypsyysnäyte, jonka tarkoituksena on osoittaa perehtyneisyyttä alaan sekä hyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa. (RAMK 2010b, 89.)

3 OPISKELIJAVALINTA

3.1 Valikoituminen korkeakouluun

Nuorten hakeutumisella korkeakoulutukseen on tutkitusti monia erilaisia syitä kouluttautumishalukkuuden lisäksi. Pelkästään aikaisemmasta koulusta saadut hyvät arvosanat eivät ohjaa korkeakoulutukseen, vaan taustalla voivat vaikuttaa muun muassa vanhempien asema ja tulot sekä sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät (Jussila 1996, 2; Ahola 1995, 17). Korkeakouluun eivät hakeudu pelkästään saman kevään ylioppilaat, vaan suuri osa hakijoista on välivuoden pitäneitä ja ammatillisen tutkinnon omaavia, elämän eri vaiheissa olevia ihmisiä. Monille on karttunut jo vuosien työkokemus ennen korkeakouluun hakeutumista. Osalle korkeakouluun hakeutuminen voi olla siis kehitysaskele työelämän sisällä. Toisille se voi olla pakonomainen teko sosiaalisen tuen tai elinyhteisön paineen vuoksi. (Kosonen 2005, 122–123.)

Korkeakoulukelpoisiksi luetaan henkilöt, jotka ovat suorittaneet ylioppilastutkinnon tai Baccalaureate- tai Refeprüfung-tutkinnon tai Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon. Myös ammatillisen opistotutkinnon tai kolmevuotisen perustutkinnon suorittaneet luetaan korkeakoulukelpoisiksi ja voivat näin hakea korkeakoulutukseen. (VNa 1998; VNa 2009.)

Vuorisen ja Valkosen (2003, 77) mukaan korkeakoulutukseen hakeutumiseen on useita syitä. Suurimmaksi syyksi he listaavat kiinnostuksen alaa kohtaan ja toiseksi mahdollisuuden päästä mielenkiintoiseen työhön. Sen sijaan helpon koulutukseen pääsyn todettiin olevan vähiten merkitsevä tekijä koulutusohjelmaa valittaessa. Vain kaksi prosenttia ammattikorkeakouluun ja yksi prosentti yliopistoon hakeneista kertoivat sen vaikuttavan valintaan.

Ahola ja Nurmi (1995) tutkivat valikoitumista korkeakoulutukseen muun muassa koulutukseen haun syitä tarkastelemalla. Heidän mukaansa koulutuspaikkaa ei aina haeta tosissaan, vaan jotkut hakijat haluavat vain kokeilla omia mahdollisuuksiaan koulutuksen suhteen. Ahola ja Nurmi kertovatkin, että osa hakijoista ei edes muistanut hakeneensa siihen oppilaitokseen, josta heidän yhteystietonsa saatiin. Vain pienellä osalla hakijoista oli kiteytyneet ajatukset uran- ja ammatinvalintaan. (Ahola–Nurmi 1995, 31.)

3.2 Korkeakoulujen opiskelijavalinta

Opiskelijan valinta korkeakouluun on merkityksellistä sekä opiskelijan että kansantalouden kannalta. Hakijoiden joukosta valitaan ne henkilöt, jotka koetaan sopiviksi alan opintoja ja ammatin harjoittamista silmällä pitäen. (Kalaja 2006, 1.) Näin saadaan valittua sopiva opiskelija-aines. Tärkeitä ominaisuuksia opiskelijassa ovat valmiudet akateemisiin opintoihin, soveltuvuus alaan sekä motivoituneisuus opiskeluun ja ammattiin. (Sajavaara–Hakkarainen–Henttonen–Niinistö–Pakkanen–Piilonen 2002, 105.) Tätä varten eri koulutusaloille pyritään valitsemaan sopivat valintakoeosiot ja kriteerit. Yleisesti käytettyjä osioita ovat esimerkiksi haastattelut sekä kirjallinen koe. Joillakin aloilla opiskelijat voidaan valita suoraan ylioppilaskirjoitusten perusteella. (Mäkelä 2006, 6.)

Suomalainen korkeakoulujärjestelmä toteuttaa opiskelijavalintojaan Husenin (1971) esittämään kilpailumalliin pohjautuen. Tässä mallissa korkeakoulut asettavat kriteerit opiskelijavalinnoille, joiden pohjalta sisäänottoa suurempi hakijajoukko kilpailee opiskelupaikoista. Kyseisen numerus clausus -mallin käyttö on yleistä Suomessa, mutta aika ajoin on käyty keskustelua siirtymisestä malliin, jossa kaikki halukkaat voivat aloittaa opintonsa haluamassaan koulutuksessa. (Kalaja 2006, 1.) Tässä muun muassa Italiassa, Ranskassa ja Saksassa käytössä olevassa mallissa opiskelijoiden karsiutuminen tapahtuu koulutuksen myöhemmässä vaiheessa (Eurydice 2011).

Lisäksi Sajavaara ym. (2002) huomauttavat, että esimerkiksi Englannissa opiskelijoiden valinta tapahtuu suoraan ylioppilastutkinnon perusteella. Suomalaisen valintakoekäytännön puolesta on puhuttu etenkin sen vuoksi, että se antaa opiskelijalle toisen mahdollisuuden päästä opiskelemaan haluamaansa alaa valintakokeiden kautta. Tällöin mahdollisesti aiempi huono koulumenestys ei sulje pois mahdollisuutta jatkokoulutukseen. (Kalaja 2006, 2; Sajavaara ym. 2002, 26.)

Korkeakoulun tehtävä on päättää valintakriteereistä ja valita sopivat opiskelijat. Savola (1993, 5) huomauttaa, etteivät valintakokeet aina mittaa haluttua taitoa, vaan saattavat seuloa hakijoita sattumanvaraisesti. Lisäksi ne saattavat mitata samoja asioita, joita hakutodistuksen arvosanat jo kertovat. Haku-

todistus toimii hyvänä pohjatietona valittaessa opiskelijoita korkeakouluihin. Sen lisäksi valintakokeita tulee alasta riippuen täydentää valintakoeosioilla, jotka mittaavat alalla vaadittavia ominaisuuksia. Tärkeää etenkin ihmiskeskeisissä opinnoissa on, että muun muassa hakijan sosiaaliset valmiudet, persoonalliset ominaisuudet ja arvomaailma otetaan huomioon opiskelijoita valittaessa. (Kivinen–Lehtonen–Vismanen 1985, 45; Rantanen 2004, 56.)

Myös hakijan sitoutumishalua opiskeluun tulisi tarkastella valittaessa opiskelijoita korkeakoulutukseen. Opiskeluprosessin läpiviemiseen ja koulutukseen sitoutumiseen voivat vaikuttaa niin opiskelijan asumis- ja taloudellinen tilanne, ihmissuhteet, elämänsuunnitelmat kuin myös oppilaitoksen sosiaalinen ilmapiiri ja opetuksen taso. Kurri (2006, 23) huomauttaa, että mitä tasapainoisemmaksi näiden tekijöiden yhteys rakentuu, sitä paremmat edellytykset opiskelijalla on suoriutua opiskeluprosessin läpiviemisestä.

Valintakokeilla on monia eri tavoitteita. Niissä tulisi antaa mahdollisimman realistinen kuva opintoalasta, jotta opintojen kesken jättäviä ei tulisi otetuksi sisään. Erilaisen pohjakoulutuksen omaavat henkilöt tulisi myös huomioida tasavertaisesti. Sen lisäksi aiemmin huonosti koulussa menestyneille tulisi antaa toinen mahdollisuus opiskeluun ja itsensä kouluttamiseen, jos siihen nähdään aihetta. Myös sukupuolirakenne tulisi ottaa huomioon opiskelija-ainesta valittaessa. (Jussila 1996, 39–40.)

3.3 Opiskelijavalintojen kehittäminen

Rantasen (2004, 59) mukaan terveen kriittinen tarkastelu opiskelijavalintoja kohtaan on olennainen tekijä valintakokeiden kehittämisessä. Mikäli valintakokeen kehittämisellä ei päästä haluttuun tulokseen, on syytä pohtia jopa valintakokeiden poistamista valintaprosessista. Opiskelijavalintojen kehittäminen ei kuitenkaan rajaudu pelkästään valintakokeiden kehittämiseen, vaan opiskelijavalintaa pitää käsitellä kokonaisuutena, johon kuuluvat esimerkiksi erilaiset hakujärjestelmät sekä valintojen tavoitteet.

Valintaperusteet ovat olleet voimakkaan kehitystyön kohteena 2000-luvulla sekä ammatillisessa koulutuksessa että ammattikorkeakoulussa. Tavoitteiksi on asetettu valintajärjestelmän yksinkertaistaminen, joka palvelee sekä haki-

joita että koulutuksen järjestäjiä ja viranomaisia. Opiskelijavalintojen kehittämisessä on käytetty hyväksi valinnoista tehtyjä tutkimuksia, joiden avulla on muutettu muun muassa valintakriteereitä. (Rantanen 2004, 14.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön helmikuussa 2011 laatima muistio toimii pohjana kehitystilaisuuksille, jotka järjestetään kevään 2011 aikana ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen edustajien ja opetusministeriön kesken. Tilaisuuksien tarkoituksena on luoda keskustelua mahdollisista tutkinto- ja koulutusvastuusäädöksiä sekä opiskelijavalintojen muutoksista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 1.)

Muistiossa todetaan, että korkeakoulut uudistavat opiskelijavalintaansa ja kehittävät opintojensa rakennetta. Kehitystyön tavoitteena on alentaa korkeakoulun aloittamisikää, lyhentää tutkinnon suorittamiseen käytettyä aikaa sekä nopeuttaa työelämään siirtymistä. Ylioppilastodistuksen painoarvoa opiskelijavalinnoissa ollaan lisäämässä. Mikäli ylioppilastodistuksen painoarvon lisäys toteutuu, on varmasti syytä tarkastella opiskelijavalinnan tavoitteita siltä osin, minkälainen opiskelija-aines on sopiva ja ennen kaikkea kykenevä suorittamaan tutkinnolle asetetut vaatimukset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, 5.) Liikunta-alalle muutos voisi olla erikoinen ratkaisu, koska ylioppilaskirjoitukset mittaavat hyvin vähän tai eivät ollenkaan liikunta-alan opiskelussa ja työelämässä tarvittavia taitoja (Sirviö 2011b).

Kustannuksiltaan valintakokeet voivat olla raskaita niin valintakokeen järjestäjille kuin hakijoillekin. On kuitenkin perusteltua käyttää resursseja valintakokeiden järjestämiseen, sillä epäonnistuneen valintakokeen tulokset voivat vaikuttaa pitkään huonona opiskelija-aineksena. Savola (1993) huomauttaa, että onnistuessaan valintakokeet voivat olla monipuolinen soveltuvuuden mittari, kun taas epäonnistuessaan ne voivat mitata samoja asioita kuin hakutodistus ja erotella hakijoita sattumanvaraisesti. (Sajavaara ym. 2002, 121; Kalaja 2006, 32.) Valintakoeresurssien säästäminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että valintakokeista tulisi laadultaan huonompia, sillä esimerkiksi eri koulutusohjelmien tai koulujen yhteiset valintakokeet voivat saada aikaan merkittäviä säästöjä sekä hakijalle että valintakokeen järjestäjälle.

Sajavaara ym. (2002) toteavat opiskelijavalintojen arviointiprojektissaan, että rohkaisevia tuloksia on saatu jo 2000-luvun alussa muun muassa Tampereen yliopistosta. Siellä luokanopettajakoulutuksen, lastentarhanopettajakoulutuksen ja yleisen kasvatustieteen yhteinen kirjallinen koe paransi valintojen kustannus-hyötysuhdetta huomattavasti. (Sajavaara ym. 2002, 121.) Valintayhteistyön parantamista koko korkeakoulujärjestelmän kannalta tulisi pohtia kaikilla aloilla. Esimerkiksi liikunta-alan valintakokeiden yhtenäistäminen helpottaisi etenkin hakijoita, jos haku koulutukseen onnistuisi samoilla valintakokeilla eri puolilla Suomea (Sirviö 2011b).

3.4 Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelijavalinta

RAMK pyrkii omilla opiskelijavalinnoillaan opiskelija-ainekseen, jolla on edellytykset suorittaa tutkinto sekä kehittyä niin, että määritelty kompetenssitavoite toteutuu sitä suorittaessa. Liikunnan ja vapaa-ajan opinto-opas (2007) kuvailee tavoitetta seuraavasti:

”Tutkinnon perusopinnoilla, kaikkien alojen liiketoimintaosaamisen opinnoilla sekä vapaasti valittavilla opinnoilla turvataan hyvät lähtökohdat oppimiselle, kansainvälistymiselle, yrittäjyydelle ja t&k – toiminnalle, jotka ovat tutkinnon tavoitteen saavuttamisen tulevaisuuden työelämän kannalta peruslähtökohtia.” (RAMK 2007, 13)

Taulukossa 2 on esitelty RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan ohjelman vetovoimaisuutta. Korkeasta vetovoimaisuudesta johtuen täytyy koulutusohjelmalla olla pätevät opiskelijavalintamenettelyt, jotta suuresta hakijajoukosta valikoituisi sopiva opiskelija-aines. Valintakokeisiin kutsutaan vähintään nelinkertainen määrä hakijoita aloituspaikkoihin nähden. Liikunnan ja vapaa-ajan valintakokeisiin on kutsuttu vuosittain 300 hakijaa, jotka määräytyvät ensisijaisen hakutoiveen sekä hakutodistuksen perusteella. (RAMK 2010a.)

Taulukko 2. RAMK:n Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman hakijamäärät

Vuosi	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002
Aloituspaikat	40	40	30	30	30	30	30	25	25
Ensisijaiset hakijat	219	202	144	188	241	247	248	268	264
Kaikki hakijat	673	639	575	634	722	779	732	727	653
Vetovoimaisuus 1	5,48	5,05	4,8	6,27	8,03	8,23	8,27	10,7	10,6
Vetovoimaisuus 2	16,8	16	19,2	21,1	24,1	26	24,4	29,1	26,1

Vetovoimaisuus 1 = ensisijaiset hakijat per aloituspaikka

Vetovoimaisuus 2 = kaikki hakijat

LIIVA:n koulutusohjelma on ollut yksi suosituimmista hakuvaihtoehtoista haettaessa Rovaniemen ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmiin. Sen vetovoimaisuus 5,48 (ensisijaiset hakijat / aloituspaikka) vuoden 2010 nuorten yhteishaussa kertoo suuresta kiinnostuksesta liikunta-alan korkeakoulutusta kohtaan. Korkeimmillaan vetovoimaisuus on ollut 2000-luvun alussa, saavuttaen huippunsa 10,7 vuonna 2003.

Vuoden 2004 jälkeen vetovoimaisuus on laskenut hieman, mutta ollut jälleen nousussa kahtena viimeisenä vuotena. Myös muut kuin ensisijaiset hakijat mukaan lukien vetovoima on vieläkin suurempi, sillä esimerkiksi vuonna 2010 hakijoita koulutusohjelmaan oli yhteensä 673 (vetovoimaisuus 16,8). Mainittakoon, että kaikkien ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmien vetovoimaisuus 2 koko Suomessa oli vuonna 2006 3,0 ja vuonna 2007 2,7. (Sirviö 2011a.)

3.5 Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman valintakokeet

Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmaan pyrkivät hakijat pisteytetään aiemman koulumenestyksen sekä ensisijaisen hakutoiveen pohjalta. Haku tapahtuu valtakunnallisen ammattikorkeakoulujen yhteishaun kautta (RAMK 2010a, 4). Tämä valintaprosessin ensimmäinen vaihe, niin sanottu esivalinta, lasketaan mukaan lopulliseen kokonaisvalinnan maksimipistemäärään opiskelijoita valittaessa. Kokonaisvalinta, jonka mukaan lopullinen opiskelijavalinta syntyy, rakentuu kahdesta kokonai-

suudesta: esivalinnasta ja valintakokeesta. Seuraavassa esittelen tarkemmin valintaprosessin pisteytyksen sekä valintakokeiden etenemisen ja sisällön. Taulukossa 3 on esitelty valintakokeiden pisteytys vuosina 2004–2006.

Taulukko 3. RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman valintaprosessin pisteytys

Kokonaisvalinta	Osiot	2004	2005	2006
Esivalinta		35 p	35 p	35 p
	Ensisijainen valinta	5 p	5 p	5 p
	Hakutodistus	30 p	30 p	30 p
Valintakoe		65 p	65 p	65 p
	Haastattelu	8 p	10 p	12 p
	Suullinen esiintyminen	4 p		
	Kirjallinen koe	10 p	10 p	
	Liikunnalliset testit	30 p	30 p	36 p
	Ohjaustuokio	8 p	10 p	12 p
	työkokemus ja alasuun.	5 p	5 p	5 p
Yht.		100 p	100 p	100 p

Esivalintapisteet koostuvat ensisijaisesta valinnasta (enintään viisi pistettä) sekä ylioppilastodistuksen tai ammattikoulun todistuksen keskiarvosta tai ylioppilaskirjoitusten arvosanoista (enintään 30 pistettä). Valintakokeista hakija voi saada pisteitä liikunnallisista testeistä (30–36 pistettä) sekä esiintymistaitoa mittaavista testiosioista (30 pistettä), joihin kuuluvat haastattelu, suullinen esiintyminen, kirjallinen koe sekä ohjaustuokio. (RAMK 2005.)

Tämän lisäksi valintakokeiden pistemäärään lasketaan mukaan työkokemus ja alasuuntautuneisuus (viisi pistettä). Alasuuntautuneisuudeksi lasketaan muun muassa koulutusohjelmaan ammatillisesti valmentava koulutus (esim. 4–8 kk:n kurssit), lukion liikuntadiplomi, liikuntasaavutus sekä harrastusluonteinen ohjaus- ja valmennustoiminta. (RAMK 2005.)

Työkokemuspisteitä annetaan koulutusohjelmaan soveltuvasta liikunta-, nuoris- ja vapaa-aikatoiminnan sekä opetus- tai kasvatusalan työkokemuksesta.

Vaatimuksena on, että työkokemus on hankittu vähintään 16-vuotiaana (RAMK 2010a). Liitteessä 2 on esitelty työkokemus- ja alasuuntautuneisuus pisteiden vaatimukset tarkemmin.

Jos hakijan esivalintapisteet riittävät, hän saa kutsun valintakokeisiin, joka on valintaprosessin toinen vaihe. Valintakokeet kestävät hakijalla yhden päivän, jonka aikana häntä testataan edellä mainituissa liikunnallista ja esiintymistaitoa mittaavissa osioissa. Liikuntatesteillä arvioidaan monipuolisesti kokelaisten motorisia kykyjä sekä taitoja ja niiden soveltamista eri ympäristöissä. Vuoden 2005 valintakokeiden liikuntatestit on esitelty liitteessä 1. Mitattavia taitoja ovat muun muassa tasapaino ja kehonhallinta, välinehallinta sekä erilaiset motoriset taidot. (RAMK 2005.)

Hämäläinen ja Pahtaja (2004) tutkivat vuoden 2003 valintakokeita ja kehittivät sen pohjalta RAMK:n valintakokeiden liikunnallisia testejä. Heidän mukaansa fyysisen suorituskyvyn mittaaminen toteutuu riittävän hyvin. Tosin he pohtivat, mittaako osa testeistä samoja ominaisuuksia ja olisiko testipatterin keventämisellä vaikutusta valittuun opiskelija-ainekseen. (Hämäläinen–Pahtaja 2004, 3–5.)

Esiintymistaitoa mittaaviin osioihin valintakokeissa kuuluvat haastattelu ja ohjaustuokio. Haastattelun tarkoituksena on mitata opiskelijan motivoituneisuutta alan opintoihin sekä soveltuvuutta liikunta-alalle. Haastattelun ongelmana on kuitenkin sen luotettavuus. (RAMK 2005.) Rantanen (2004, 58) huomauttaa, että hakija voi antaa valheellisen käsityksen omasta motivaatiostaan ja tavoitteistaan. Tällöin haastattelijan täytyy tiedostaa mahdollisuus harhauttavaan informaatioon haastattelutilanteessa. Henkilöarvioinnin luotettavuutta täytyy myös tarkastella haastattelijan näkökulmasta. Arvioinnin luotettavuutta heikentävät esimerkiksi arvioijan motivaatio sekä arviointiolosuhteet. Myös haastattelijan ja haastateltavan aiemman suhteen on nähty vaikuttavan arviointitilanteeseen. (Hämäläinen 1978, 47.) Kirjallisella kokeella arvioidaan tekstin ymmärtämistä, kokonaisuuksien hahmottamista, ydinasioiden poimimiskykyä ja kirjallista tuotoskykyä.

Ohjaustuokiota on pidetty jo pitkään hyvänä arviointimenetelmänä, koska sen tarkoituksena on ”arvioida esiintymistaitoa ja opetettavan ryhmän käsittelyky-

kyä, kykyä saada aikaan tavoitteellista toimintaa sekä luovia ratkaisuja”. (RAMK 2005.) Ohjaustuokio mittaa myös persoonallisuutta ja kykyä suoriutua yllättävistä tilanteista. Hämäläinen ja Pahtaja (2004) totesivat, että esiintymistaitoa mittaavat osiot saattavat mitata keskenään samoja ominaisuuksia. Mielienkiintoisia yhteyksiä löytyi myös telinevoimistelun ja suullisen esiintymisen välillä. Heidän mielestään olisi syytä miettiä myös tulisiko jatkossa arvioida kokelaan motorista esiintymiskykyä tiedollisen ja suullisen esiintymisen lisäksi. (Hämäläinen–Pahtaja 2004, 3–5.)

Valintaprosessin toinen vaihe kestää hakijalta noin kahdeksan tuntia. Se on henkisesti ja fyysisesti raskas niin hakijalle kuin valintakokeen järjestäjällekkin. Hakijoiden suuren määrän vuoksi valintakokeet järjestetään kahden päivän aikana, mikä lisää myös valintakokeiden kustannuksia. Jyväskylässä liikunnan aineenopettajantutkinnon valintakokeita on pohdittu samoin ajatuksin, sillä nelipäiväiset valintakokeet on koettu siellä erittäin raskaiksi. (Kalaja 2008, 65).

Hirvensalon ja Palomäen (2003) mukaan laajat testiosiot kuitenkin mittaavat hyvin hakijan motorisia taitoja sekä motivoituneisuutta alaan. Tällaisilla laajoilla testipattereilla saadaan myös paras mahdollinen opiskelija-aines. Toisaalta Silvennoisen ym. (1991, 48) mielestä lajitaitoihin perustuvat testit ovat voimakkaasti yhteydessä toisiinsa, minkä vuoksi valintakokeiden testejä voitaisiin keventää. (Kalaja 2008, 65.)

4 OPINTOMENESTYS

4.1 Opintomenestyksen määrittely ja ennustettavuus

Opintomenestystä voidaan arvioida objektiivisesti kahdelta eri kannalta, joko määrällisesti tai laadullisesti. Opinnoista saadut arvosanat kertovat opintomenestyksen laadusta. Suoritetut opintopisteet sekä tutkintoon käytettyjen lukukausien määrä kertovat opiskelun tehokkuudesta. Opintomenestyksen taustalla vaikuttavia tekijöitä voivat olla ikä, sukupuoli, tausta ja persoona. Pohjakoulutuksen määrällä ja opiskeltavan aineen arvostuksella on myös todettu olevan yhteyttä opintomenestykseen. (Alajääski–Kempainen 2002; Rantanen 2004, 104.)

Suoritettujen opintopisteiden määrä ja tutkintoon suorittamiseen käytetty aika, joka tässä tutkimuksessa mitataan lukukausissa, kertovat opiskelun tehokkuudesta. Näistä tehokkuutta parhaiten mittaa opintoihin käytetty aika. Tutkimuksessani vain koko tutkinnon (210 op) suorittaneiden opintosuoritukset otettiin huomioon, koska vain valmistuneiden opiskelijoiden tiedoista saatiin selville opiskelun tehokkuus ja molemmat laatuksiteerit. Opintojen tehokkuutta voidaan mitata myös etenemisnopeutta tutkimalla (suoritetut opintopisteet lukukautta kohden). Hypén (1994, 27–28) toteaa, että opiskelun etenemiselle tyypillistä on opintopisteiden kertymisen hidastuminen opiskelun edetessä. Opintonopeuden hidastumiselle voi olla monia syitä; osa opiskelijoista voi olla esimerkiksi työssäkäyviä tai perheellisiä opintojensa viimeisinä vuosina.

Opiskelun laatua mitataan opintosuorituksista saatuja arvosanoja tarkastelemalla. Ammattikorkeakoulussa opintoja arvioidaan joko kaksiporraisella asteikolla hyväksytty–hylätty tai arvosanoin asteikolla 1–5. Laaduksi voidaan tässä tutkimuksessa määritellä vain arvosanoin arvioidut opinnot, sillä pelkästään hyväksytty opintosuoritus ei itsessään kerro laadusta muuta kuin sen, että kurssi on suoritettu hyväksytysti. Arvosanalla tässä tutkimuksessa tarkoitetaan siis laatumääreen sisältävällä asteikolla 1–5 arvioituja opintoja. (Alajääski–Kempainen 2002; Lotti 1996, 14–15.)

Objektiivisten määrittelytapojen lisäksi opintomenestystä voidaan tarkastella myös subjektiivisesti. Nevgi ja Komulainen (1993) tutkivat opiskelijan itsensä kokemaa opintomenestystä. Tutkimuksessa mitattiin muun muassa opiskelijan minäkuvan, motivaation ja opiskelijavalinnan yhteyttä opintomenestykseen. Tässä Helsingin kauppakorkeakoulussa tehdyssä tutkimuksessa opintomenestystä mitattiin sekä objektiivisesti että subjektiivisesti. Heidän tutkimuksissaan kävi ilmi, että hyvä aiempi koulumenestys selitti enemmän sekä subjektiivista että objektiivista opintomenestystä kuin valintakokeet. (Nevgi-Komulainen 1993, 83–86.)

On kuitenkin selvää, ettei erinomainen koulu- tai valintakoemenestys takaa erinomaista opintomenestystä. Osa opiskelijoista voi kokea alan vääräksi tai ei arvosta arvosanoja yhtä paljon kuin suoriutumisenopeutta. (Rantanen 2004, 59.) Seuraavassa kappaleessa esittelen tutkimuksia, jotka pohjustivat ja osaltaan muokkasivat omia tutkimusongelmiani.

4.2 Opintomenestyksen ennustettavuus

Mäkelä (2006, 65–66) selvitti tutkimuksessaan liikunnanopettajiksi pyrkivien hakutodistuksen ja pääsykoetuloksia korrelaatioita sekä niiden vaikutuksia opintomenestykseen. Tutkimuksen mukaan valintakokeiden kirjallisella osiolla havaittiin heikkoa positiivista yhteyttä ylioppilaskirjoitusten reaalikokeen tuloksiin. Samoin pro gradu -tutkielman arvosanalla oli havaittavissa yhteneväisyyksiä reaalikokeen ja matematiikan arvosanoihin. (Mäkelä 2006, 65–66.)

Hieman samansuuntaisia tuloksia sai myös Mannonen (2008, 24) tutkittuaan valintakoemenestyksen ja opintomenestyksen välisiä yhteyksiä. Hänen mukaansa parhaiten opintomenestystä ennustivat teoreettiset valmiudet. Hän toteaa kuitenkin, että ennustuksia valintakoemenestyksen avulla voidaan tehdä opintomenestyksen suhteen vain vähän ja yleisellä tasolla. (Mannonen 2008, 24.)

Alajääski ja Kemppinen (2002), Rantanen (1998, 2001), Erjanti ja Karjala (1983), Vanhala (1984) sekä Klockars (1971) ja Hämäläinen (1978) ovat myös tutkineet opintomenestyksen ennustettavuutta. Näissä tutkimuksissa

hakutodistuksen keskiarvo osoittautui parhaimmaksi opintomenestyksen ennustajaksi. Sen sijaan Vehviläinen (1988, 1995, 1998), Leskinen ja Uusitalo (1992), Kurki (1978) sekä Tuukkanen ja Posti (1968) korostivat omissa tutkimuksissaan, että valintakokeet ja persoonallisuustestit ennustivat menestymistä käytännön aineissa ja sosiaalisissa taidoissa. (Rantanen 2004, 28.)

Kansainvälisissä tutkimuksissa (Kuncel ym. 2001; Morris–Levinson 1995) on myös tarkasteltu valintakokeiden ennustevaliditeettia, mutta erilaisten valinta- ja mittausmenetelmien vuoksi tulosten soveltaminen suomalaiseen järjestelmään on vaikeaa (Rantanen 2004, 28).

Opiskelijan pohjakoulutuksella on todettu olevan osittaista vaikutusta opintomenestykseen. Rantasen (2004, 32) selvityksen mukaan yliopistop opiskelijoista menestyvät parhaiten opintojensa ensimmäisinä vuosina ne, joilla on aikaisempaa kokemusta ammatilliselta korkea-asteelta tai jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon. Ero näkyy etenkin suoraan lukiosta opiskelemaan tulleiden ja aiempaa kokemusta omaavien välillä. Aikaisemmista opinnoista on siis todettu olevan hyötyä. Myös Smith ja Naylor (2001, 29–60) saivat samankaltaisia tuloksia. Heidän mukaansa aikaisemmat opinnot antavat parempia lähtövalmiuksia lisäopinnoille. Osittain se voi johtua kehittyneistä opiskelustrategioista ja -tekniikoista.

Aholan (2004, 39) mukaan ongelmana opintomenestyksen ja opiskelijavalintojen yhteyksiä tutkittaessa on, että pääsääntöisesti voidaan tutkia vain opiskelemaan hyväksytyjen opiskelijoiden opintomenestystä. Tämä ongelma rajaa myös oman tutkimukseni pelkästään opiskelupaikan vastaanottaneiden opintomenestyksen tarkasteluun. Toisena ongelmana on se, mitä opiskelijavalinnoilla itse asiassa halutaan ennustaa: onko tavoitteena ennustaa soveltuvuutta alan koulutukseen ja ammattiin, yleistä koulutettavuutta vai tietyssä opintosuorituksessa menestymistä? Lisäksi erilaiset odottamattomat tekijät vaikuttavat opintomenestykseen, mikä vähentää aiemman koulumenestyksen tai valintakoemenestyksen merkitystä.

5 TUTKIMUSONGELMAT JA -MENETELMÄT

5.1 Tutkimusongelmat

Ammattikorkeakoulujen aloituspaikkamäärät ovat rajalliset, joten on tärkeää tarkastella opiskelijavalintojen kriteereitä ja tavoitteita, joiden pohjalta paikat täytetään. Valintakokeiden ja opintomenestyksen välisien yhteyksien tutkiminen on olennaista, jotta saadaan tietoa soveltuvuutta mittaavien kokeiden toimivuudesta. Tiettyä koulutusohjelmaa ja sen valintakokeita tutkimalla saadaan tarkka kuva siitä, mitä edellytyksiä ja millaista soveltuvuutta kyseinen koulutusohjelma opiskelijaltaan vaatii.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia valintakokeiden ja opintomenestystä mittaavien tekijöiden yhteyksiä. Tarkemmassa tarkastelussa tarkoituksena on löytää ne valintakoeosiot, joiden merkitys opintomenestyksen selittäjänä on tilastollisesti merkitsevä. Pääongelmien lisäksi sukupuolten välisiä eroja tarkasteltiin samojen ongelmien pohjalta.

Tutkimus jakautuu kolmeen pääkysymykseen:

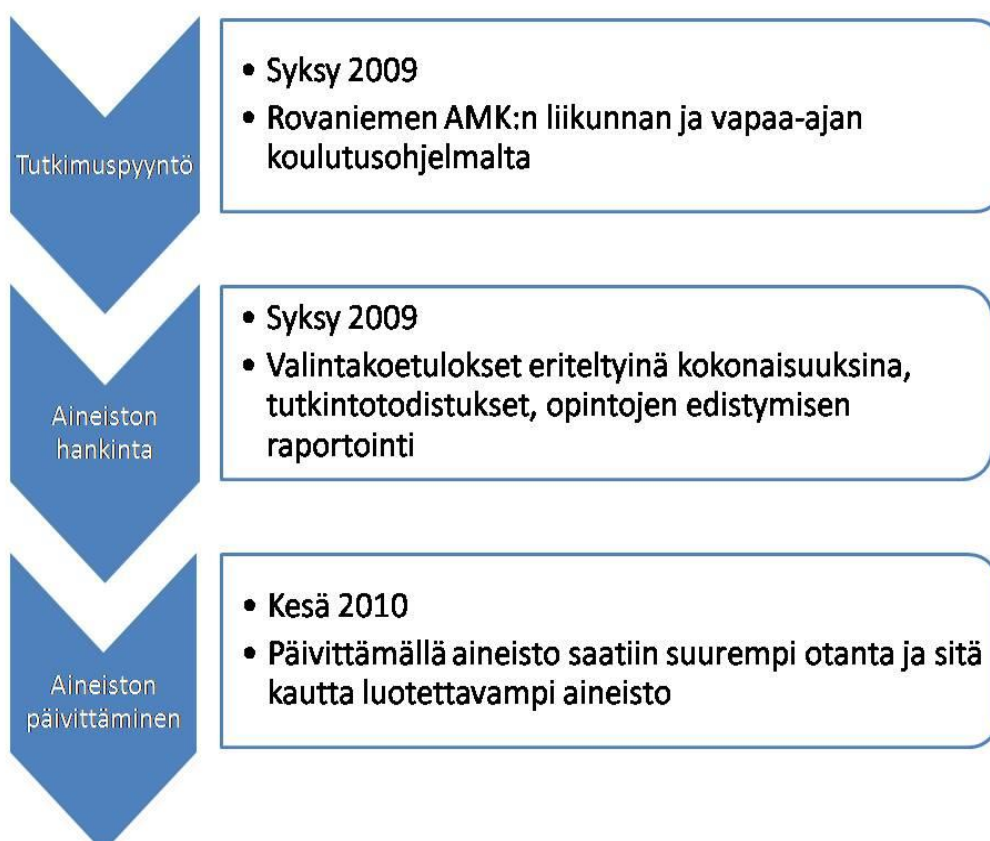
- 1) Voiko lopullisesta valintapistemäärästä ennustaa opiskelun tehokkuutta?
- 2) Voiko lopullisesta valintapistemäärästä ennustaa opiskelun laatua?
- 3) Mikä merkitys lopullisen valintapistemäärän eri osioilla on valituksi tulleiden opiskelijoiden opintomenestyksessä?
  - Miten esivalinta, haastattelu, kirjallinen koe, liikunnalliset testit sekä ohjastuokio korreloivat opiskelun tehokkuuden kanssa?
  - Miten esivalinta, haastattelu, kirjallinen koe, liikunnalliset testit sekä ohjastuokio korreloivat opiskelun laadun kanssa?

5.2 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

5.2.1 Aineiston kerääminen

Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma pyysi tutkimaan valintakoemenestyksen ja opintomenestyksen välisiä korrelaatioita keväällä 2009. Aineistona tutkimuksessa oli Rovaniemen ammattikorkeakouluun keväiden 2004–2006 aikana opiskelemaan hyväksytyjen liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelijoiden valintakoetulokset sekä samojen opiskelijoiden opintorekisterit. Tiedot valintakoe- ja opintomenestyksestä saatiin opintorekisteristä.

Valintakokeiden pistemäärät esitettiin Excel-taulukolla. Opintomenestyksen tiedot sain paperitulosteina, jotka käsittivät tiedot opiskeluun käytetyistä lukukausista sekä arvosanoista. Sekä valintakokeiden pistemäärät että opintomenestys merkittiin juoksevalla numeroinnilla merkitsemään tiettyä opiskelijaa yksityisyyden suojaamisen vuoksi. Viimeisimmät tiedot on poimittu opintorekisteristä 17.6.2010.

Kuvio 2. Tutkimusaineiston hankinta ja tutkimuksen eteneminen

Syksyllä 2004 käyttöön otetun uuden opetussuunnitelman vuoksi ennen vuotta 2004 aloittaneiden opiskelijoiden tietoja ei voitu käyttää tutkimuksessa. Keväällä 2006 hyväksytyjä hakijoita, jotka siirsivät opiskelun aloitusaikaa, ei otettu mukaan tutkimukseen. Aineiston kooksi muodostui 95 opiskelijaa, joista tässä tutkimuksessa käytettiin 63 opiskelijan tietoja, koska mukaan hyväksyttiin vain valmistuneet opiskelijat. Aineistosta naisia on 54 ja miehiä 41. Eri vuosikurssien välisiä eroja ei tutkittu.

Aineistoon on poimittu Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman vuosina 2004–2006 aloittaneiden opiskelijoiden (n=95) tiedot. Tutkimusaineisto on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Tutkimusaineisto

Opintojen aloitusvuosi	
Kokonaisvalinta:	<ul style="list-style-type: none"> • Esivalinta • Valintakokeen eri osioiden tulokset
Opinnoissa edistyminen:	<ul style="list-style-type: none"> • Suoritetut opintopisteet lukukausittain • Valmistumisajankohta
Opintorekisteri:	<ul style="list-style-type: none"> • Opintosuoritukset ja arvosanat
Sukupuoli	

Todistuksen arvosanat syötettiin käsin PASW statistics 18.0.0 -ohjelmaan, jonka avulla myös aineistoa tutkittiin. Ohjelmaan syötettiin myös kaikki muu taulukossa 4 mainittu aineisto. Aineisto tarkastettiin virheiden poistamiseksi. Suurin osa aineistosta standardisoitiin, koska joidenkin osioiden pistemäärät vaihtelivat valintakoevuosien välillä. Standardisoimalla eri vuosien tuloksia voitiin käyttää kokonaisuutena testattaessa valintakoeosioiden merkitystä opintomenestykseen.

5.2.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa käytettiin kaikkia valintakokeen eri osioita; haastattelu, kirjallinen koe, liikunnalliset testit sekä ohjaustuokio. Lisäksi tutkimuksessa huomioitiin esivalinnasta saadut pisteet. Kevään 2006 valintakokeissa ei ollut mukana kirjallista koetta, mikä muutti hieman valintakoeosioiden pai-

noarvoa. Sillä ei kuitenkaan ollut merkitystä tutkittaessa eri valintakoeosioiden selittävyttä opintomenestykseen. Kevään 2006 valintakokeissa olleiden hakijoiden tuloksia ei otettu huomioon tutkittaessa kirjallista koetta opintomenestyksen selittäjänä.

Liikunnalliset testit vaihtelivat eri valintakoevuosina, joten niistä saatuja tuloksia käsiteltiin kokonaispistemääränä. Taulukossa 3 (ks. s. 16) on eritelty tarkemmin valintakokeen pisteytys eri vuosina. Opintonsa kesken jättäneiden opiskelijoiden tietoja ei käytetty tutkimuksessa, jotta valintakoe­menestyksen ja opintomenestyksen välisen yhteyden todistaminen olisi luotettavaa.

Aineiston analysoinnissa käytettiin PASW statistics 18.0.0 -ohjelmaa. Aineis­toa tarkasteltiin muuttujien osalta alustavasti frekvenssien ja hajontalukujen avulla. Opiskelun tehokkuutta tarkasteltiin frekvenssijakauman avulla. Opin­to­menestyksen ja valintakokeen eri osioiden välistä yhteyttä testattiin korre­laatioilla. Regressioanalyysiä käytettiin etsimään valintaprosessista tekijöitä, jotka voisivat selittää opinnoissa menestymistä. Tulososiossa puhutaan reg­ressioanalyysin kohdalla R^2 -luvusta, joka on multippelikorrelaatiokertoimen neliö. Se kertoo mallin selitysasteen, eli sen, kuinka monta prosenttia muuttu­jat yhdessä selittävät kyseistä muuttujasta (esim. todistuksen keskiarvo). (Metsämuuronen 2003, 60–73.)

Tilastollinen merkitsevyys raportoidaan tässä tutkimuksessa kolmella merkit­sevyystasolla:

$p < 0.001$ erittäin merkitsevä

$p < 0.01$ merkitsevä

$p < 0.05$ melkein merkitsevä

(Metsämuuronen 2003, 34.)

Tässä tutkimuksessa tilastollisen merkitsevyyden tasoa pidetään yleisesti käytettyä 0.05:n rajaa. Melkein merkitsevää tulosta ($p < 0.05$) tulee kuitenkin luotettavuuden osalta tarkastella kriittisesti.

5.2.3 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuutta kuvataan perinteisesti termeillä validiteetti ja reliabiliteetti. Molemmat käsitteet ovat itsessään luotettavuuden käsitteitä, mutta ne viittaavat sisällöltään eri asioihin. Validiteetin keskeinen luotettavuussisältö viittaa siihen, mitataanko tutkimuksessa sitä, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti puolestaan viittaa tutkimuksen toistettavuuteen. (Metsämuuronen 2009, 74.) Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (Heikkilä 2004, 185).

Metsämuurosen (2009, 65–66, 74) mukaan validiteetin voi usein jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen yleistettävyyttä, kun taas sisäinen validiteetti tarkoittaa tutkimuksen omaa luotettavuutta. Seuraavaksi käyn läpi oman tutkimukseni sisäistä luotettavuutta eli sisällön validiteettia. Sen käsittelyssä käytän Metsämuurosen (2009, 128–132) esittämiä luotettavuuden käsitteitä: kriteeri- ja ennustevaliditeettia.

Kriteerivalidiudella verrataan mittarilla saatua arvoa toiseen arvoon, joka toimii validiuden mittarina (Metsämuuronen 2009, 131). Tutkimuksessani esimerkiksi esivalinnan tulisi antaa viitteitä opintojen laadusta. Esivalinnalla voidaan kertoa myös ennustevaliditeetista, jolloin aikaisempi hyvä koulumenestys ennustaa hyvää menestystä korkeakouluopinnoissa.

Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa myös otoskato. Otoskatona tässä tutkimuksessa voi esiintyä lähinnä se, etteivät kaikki tutkimukseen valitut opiskelijat ole valmistuneet tutkimushetkellä. Valintakoeosioissa katoa voi esiintyä, jos koehenkilö ei ole osallistunut kaikkiin valintakokeen osioihin. Tällaista katoa ei aineistossa esiintynyt. Tältä osin otoskato ei ole merkittävän suuri, koska vain 13 prosentilla tutkittavista opinnot olivat kesken tutkimushetkellä. Otoskato voi myös vääristää sukupuolien välistä vertailua. Tutkimuksessani sukupuolittainen vaihtelu ei kuitenkaan ole niin suurta, että se vääristäisi tuloksia merkittävästi. (Metsämuuronen 2009, 530–532.)

Validiteetin lisäksi toinen tutkimukselle asetettava vaatimus on, että se on johdonmukainen ja toistettavissa eli reliabeeli. Tutkimuksen on oltava aina luotettava ajassa ja paikassa, eikä sitä voida käyttää vertailussa oman pätevyysalueensa ulkopuolella (Heikkilä 2004, 30). Creswellin (2005, 162) mukaan reliabiliteetin kannalta on tärkeää, että tutkimuksessa kahteen samankaltaiseen kysymykseen vastataan samalla tavalla.

Esivalinnan ja valintakokeiden reliabiliteettia voidaan pitää varsin luotettavina. Esivalinnan pisteet annetaan joko ylioppilaskirjoitusten, lukion todistuksen keskiarvon tai aikaisemman koulutuksen mukaan. Ylioppilaskirjoitukset ovat kaikissa Suomen kouluissa samat. Toisaalta lukion todistuksen keskiarvolla valittujen keskinäistä vertailua ei välttämättä voida pitää kovin luotettavana, koska arviointi on ollut eri henkilöiden tekemää. Tällöin eritasoisten lukioiden arviointikriteerit voivat olla erilaisia, mikä epätasa-arvoistaa hakijoita esivalintapisteiden suhteen. Olennaista kuitenkin on, että opintojen toteutussuunnitelmat ja arviointikriteerit toteuttavat samaa valtakunnallista suunnitelmaa.

Valintakokeiden reliabiliteettia voidaan myös pitää varsin hyvänä, koska kaikki kokelaat suorittavat valintakokeet samassa ympäristössä ja niiden arviointiin osallistuvat samat henkilöt. Myös opintomenestystä arvioivat samat henkilöt, jolloin reliabiliteetti säilyy hyvänä.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Opiskelun tehokkuuden ja laadun tarkastelua

Opintomenestystä tutkittaessa huomioitiin vain valmistuneiden opiskelijoiden tiedot. Opiskelun tehokkuutta mitattiin opiskeluun käytettyjä lukukausia tarkastelemalla; tutkinnon suorittamisen normiaika on seitsemän lukukautta eli 3,5 vuotta. Taulukossa 5 on esitetty opiskelun laadun ja tehokkuuden minimi- ja maksimiarvoja sekä keskiarvot ja -hajonnat.

Opiskelun laatua mittaavat tekijät, opinnäytetyön arvosana sekä todistuksen keskiarvo on esitetty kahden desimaalin tarkkuudella. Vain asteikolla 1–5 arvioidut suoritukset otettiin huomioon, sillä hyväksytyt-merkinnällä arvioidut suoritukset eivät täytä laadulle asetettuja vaatimuksia tässä tutkimuksessa.

Taulukko 5. Opintomenestys valmistuneiden opiskelijoiden osalta

Opintomenestystä kuvaavat tekijät	n	minimi	maksimi	keskiarvo	keskihajonta
opiskelun tehokkuus (lukukaudet)	63	6,00	12,00	8,3	1,19
opinnäytetyön arvosana (1-5)	63	1,00	5,00	3,37	1,20
todistuksen keskiarvo (1-5)	63	2,93	4,53	3,64	0,31

7.2 Opiskelun tehokkuus

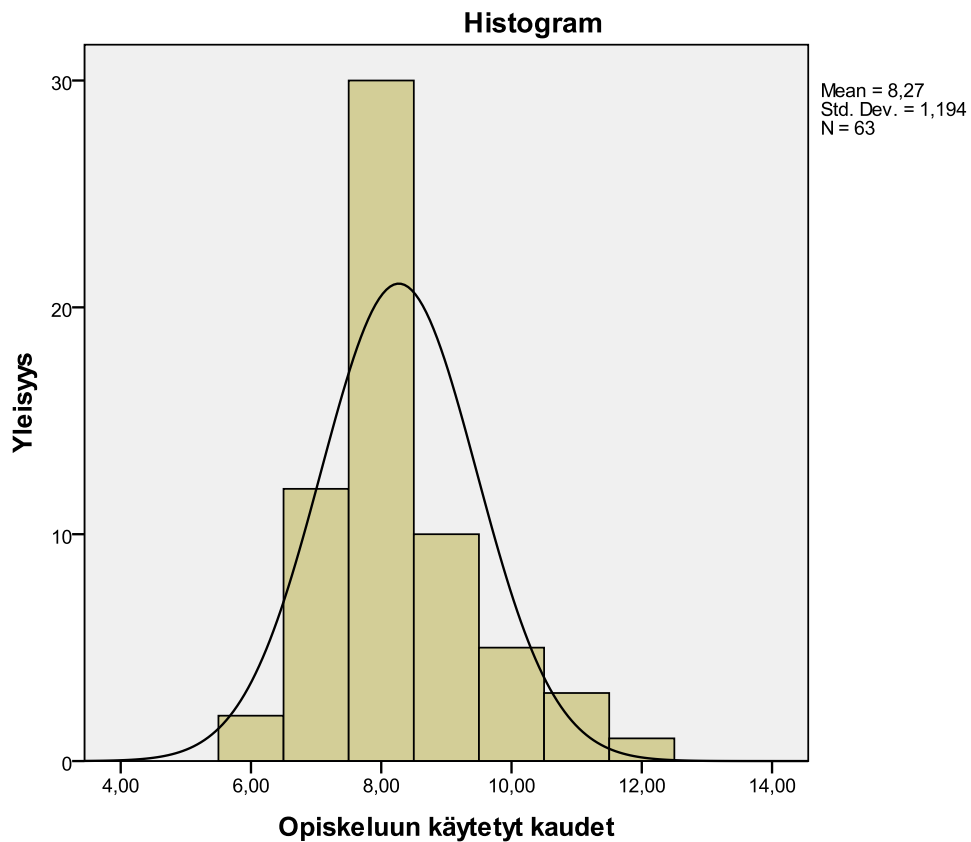
7.2.1 Opiskelun eteneminen

Tutkinnon suorittaminen jo itsessään mittaa opiskelun tehokkuutta. Tarkemmin sitä voidaan mitata tarkastelemalla opiskeluun käytettyjen lukukausien määrää. Taulukossa 6 on esitetty opiskeluun käytettyjen lukukausien frekvenssijakauma. Voidaan todeta, että vain 22,2 % opintonsa suorittaneista opiskelijoista valmistui suunnitellun seitsemän lukukauden aikana eli 3,5 vuoden normiajassa. Lähes puolet (47,6 %) valmistuneista suoritti tutkintonsa kahdeksan lukukauden aikana. Tämä tilasto ei kuitenkaan kerro koko totuutta, sillä tutkimushetkellä koko otannasta (N 95) 63 opiskelijaa oli valmistunut ja 20 opiskelijaa (21 %) keskeyttänyt opintonsa.

Taulukko 6. Tutkinnon suorittamiseen käytetty aika

Opiskeluun käytetyt kaudet	Yleisyys	Prosenttimäärä	Kumuloituva prosentti
6,00	2	3,2	3,2
7,00	12	19,0	22,2
8,00	30	47,6	69,8
9,00	10	15,9	85,7
10,00	5	7,9	93,7
11,00	3	4,8	98,4
12,00	1	1,6	100,0
	63	100,0	

Tutkimushetkellä keskeneräisiä opintoja oli 12:lla opiskelijalla, joista 83,3 % oli käyttänyt 8 lukukautta opiskeluun. Kuviossa 3 esiintyvä normaalikäyrä muotoutuu näiden 12:n opiskelijan valmistuttua ja tulee edelleen vahvistamaan normiajan ylittävää opiskelutrendiä. Keskimäärin opiskelija käyttää yli 8 lukukautta tutkintonsa suorittamiseen.

Kuvio 3. Opiskeluun käytettyjen kausien jakauma valmistuneiden osalta

7.2.2 Valintakokeiden ja opiskelun tehokkuuden väliset yhteydet

Valintakokeiden yhteyttä opintoihin käytettyyn aikaan tutkittiin korrelaatioiden avulla. Koko valintaprosessin ja opiskelun tehokkuuden välillä havaittiin heikko, melkein merkitsevä ($p < 0,05$) negatiivinen yhteys (-,307*). Samoin pelkän valintakokeen yhteispistemäärällä todettiin negatiivinen melkein merkitsevä yhteys (-,254*) opiskelun tehokkuuden kanssa. Negatiivinen korrelaatio tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että toisen muuttujan kasvaessa toinen pienenee. Voidaan siis osittain olettaa, että koko valintaprosessin pistemäärän noustessa opiskelun tehokkuus kasvaa. Analyysissä kävi ilmi, ettei valintakokeen eri osioilla itsessään ollut yhteyttä opiskelun tehokkuuteen. Taulukossa 7 on eritelty valintakoeosioiden ja opiskelun tehokkuuden väliset korrelaatiot.

Taulukko 7. Valintakoeosioiden ja opiskeluun käytetyn ajan väliset korrelaatiot (r)

Valintakoeosio	Opiskelun tehokkuus		
	miehet r	naiset r	kaikki r
Koko valintaprosessi	-,421*	-,240	-,307*
Valintakoe	-,315	-,226	-,254*
Esivalinta	-,109	-,135	-,123
Haastattelu	-,104	,048	-,017
Kirjallinen koe	,152	-,120	-,011
Liikunnalliset testit	,139	-,290	-,144
Ohjaustuokio	-,123	-,052	-,072
Työkokemus	-,506*	,049	-,166

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Sukupuolten välisiä eroja tutkittaessa huomattiin, että miehillä työkokemus korreloi parhaiten opiskelun tehokkuuden kanssa (-,506*) eli työkokemuspisteiden lisääntyessä opiskelun tehokkuus paranee. Koko valintaprosessi korreloi myös heikosti (-,421*) tehokkuuden kanssa. Tuloksia ei voi kuitenkaan pitää kuin tilastollisesti melkein merkitsevinä. Naisilla yhteyksiä valintakokeiden ja opiskelun tehokkuuden välillä ei havaittu.

Valintakokeissa menestymisen selityksastetta opiskelun tehokkuuteen mitattiin regressioanalyysillä. Tuloksista kävi ilmi, että valintakoeosiot yhdessä selitti-

vät 22 % ($R^2 = ,219$) opiskelun tehokkuudesta. Tulos on tilastollisesti vaatimaton. Taulukossa 8 on esitelty eri valintakoeosioiden selitysosuudet. Valintakoeosioissa ei havaittu merkitsevää selittäjää.

Taulukko 8. Valintakoeosioiden yhteys opiskelun tehokkuuteen (regressioanalyysi)

Valintakoeosio	B	t-arvo	p-arvo	R ²
Lopullinen valintakoe pistemäärä	-,211	-1,468	,149	,219
Esivalinta	-,043	-,650	,519	
Haastattelu	,244	,891	,378	
Kirjallinen	,328	1,292	,203	
Liikunnalliset testit	,405	,670	,506	
Ohjaustuokio	,156	,444	,659	
Työkokemus ja alasuuntautuneisuus	,057	,274	,785	

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

7.3 Opiskelun laatu

7.3.1 Laadun tarkastelua

Opiskelun laatua tarkasteltiin todistuksen keskiarvon ja opinnäytetyön avulla. Taulukossa 9 on esitetty tutkimukseen valittujen opiskelijoiden keskiarvojen frekvenssijakauma. Todistuksen keskiarvojen keskiarvo oli 3,63 ja keskihajonta 0,31 (taulukko 5). Todistuksen keskiarvot on jaettu kahdeksaan luokkaan 0,25 arvosanan välein. Kolmasosa valmistuneista opiskelijoista (33,3 %) sijoittuu luokkaan, jonka keskiarvo on väliltä 3,75–3,99. Vain yksi tutkimukseen valituista opiskelijoista suoriutui alle 3,00 keskiarvolla. Opiskelija-aineksen homogeenisyyttä ilmentää se, että yli 90 % opiskelijoista sijoittuu todistuksen keskiarvon suhteen 3.00–3.99 väliin. Liitteessä 3 on havainnollistettu todistuksen keskiarvojen ja opinnäytetyön arvosanojen frekvenssijakauma pylväsdiagrammeilla.

Taulukko 9. Todistuksen keskiarvojakauma

Todistuksen keskiarvo	Yleisyys	Prosenttimäärä	Kumuloituva prosentti
< 2,99	1	1,6	1,6
3,0 – 3,24	6	9,5	11,1
3,25 – 3,49	15	23,8	34,9
3,50 – 3,74	15	23,8	58,7
3,75 – 3,99	21	33,3	92,1
4,0 – 4,24	3	4,8	96,8
4,25 – 4,49	0	0,0	96,8
4,5 – 4,74	2	3,2	100,0
	N = 63	100,0	

7.3.2 Valintakokeiden ja opiskelun laadun väliset yhteydet

Opiskelun laadun mittareina käytettiin todistuksen keskiarvoa ja opinnäytetyön arvosanaa. Mittarit korreloivat positiivisesti keskenään ($,418^{**}$). Valintakokeen ja opiskelun laadun välisiä yhteyksiä testattiin korrelaatioilla. Laatu mittaavina tekijöinä käytettiin todistuksen keskiarvoa sekä opinnäytetyön arvosanaa. Esivalinnasta saaduilla pisteillä havaittiin heikkoa positiivista yhteyttä ($p < 0,05$) todistuksen keskiarvoon ($,282^*$). Taulukossa 10 on havainnollistettu valintakokeen ja opiskelun laadun väliset yhteydet. Sukupuolieroja tutkittaessa ei havaittu yhteyksiä.

Taulukko 10. Valintakokeen ja opiskelun laadun väliset korrelaatiot (r)

Valintakoeosio	Todistuksen keskiarvo	Opinnäytetyön arvosana
	r	r
Koko valintaprosessi	,210	,047
Esivalinta	,282*	,079
Haastattelu	,068	-,129
Kirjallinen koe	,143	,081
Liikunnalliset testit	-,136	,035
Ohjaustuokio	,039	,051

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Sekä miehillä että naisilla havaittiin työkokemuksen ja valintakokeissa menestymisen välillä tilastollisia yhteneväisyyksiä. Miehillä työkokemus ja alasuuntautuneisuus korreloi merkitsevästi ($p < 0,01$) valintakokeiden kanssa ($,653^{**}$). Naisilla sama korrelaatio oli melkein merkitsevä ($,363^*$). Aiempi työkokemus ja alasuuntautuneisuus vaikuttavat siis valintakokeissa menestymiseen etenkin miehillä.

Taulukko 11. Valintakokeen ja työkokemuksen väliset korrelaatiot (r)

	Valintakoe	
	Miehet	Naiset
Työkokemus ja alasuuntautuneisuus	$,653^{**}$	$,363^*$

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Regressioanalyysillä mitattiin valintakoemenestyksen selitysastetta opiskelun laatua mittaaviin tekijöihin eli todistuksen keskiarvoon ja opinnäytetyön arvosanaan. Valintakoeosiot selittivät vain 13 % ($R^2 = ,127$) todistuksen keskiarvosta. Opinnäytetyötä valintakoeosiot selittivät vieläkin vähemmän ($R^2 = ,056$). Taulukoissa 12 ja 13 on esitetty valintakoeosioiden selitysosuudet opiskelun laatua mittaaviin tekijöihin.

Taulukko 12. Valintakoeosioiden yhteys todistuksen keskiarvoon (regressioanalyysi)

Valintakoeosio	B	p-arvo	F	R ²
Lopullinen valintapistemäärä	,034	,377	,893	,127
Esivalinta	,012	,490		
Haastattelu	-,033	,648		
Kirjallinen	-,018	,788		
Liikunnalliset testit	-,157	,326		
Ohjaustuokio	-,050	,587		
Työkokemus ja alasuuntautuneisuus	-,016	,774		

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$

Taulukko 13. Valintakoeosioiden yhteys opinnäytetyön arvosanaan (regressio-analyysi)

Valintakoeosio	B	p-arvo	F	R ²
Lopullinen valintakoepistemäärä	,052	,720	,36 6	0,56
Esivalinta	-,019	,771		
Haastattelu	-,250	,368		
Kirjallinen	,046	,858		
Liikunnalliset testit	-,052	,932		
Ohjaustuokio	-,055	,877		
Työkokemus ja alasuuntautuneisuus	-,066	,755		

*** p<.001, ** p<.01, * p<.05

F-testin mukaan aineiston sopivuus malliin on huono ja molempia laadun kriteerejä testattaessa selitysaste jäi vaatimattomaksi.

7.4 Tulosten yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimukseni päätuloksina havaittiin, että valintakokeiden lopullisella pistemäärällä tai valintakokeiden eri osioista saadulla pistemäärällä ei voida tehdä ennusteita opintomenestyksestä. Muutamia suuntia antavia yhteyksiä kuitenkin havaittiin. Tutkimukseni osoittaa, että sekä koko valintaprosessi (-,307*) että valintakoe itsessään (-,254*) korreloivat melkein merkitsevästi ($p < 0.05$) opiskeluun käytetyn ajan kanssa. Molemmat muuttujat korreloivat negatiivisesti, mikä tarkoittaa, että valintakokeissa menestyminen voi siis osittain kertoa lyhyemmästä tutkintoajasta.

Tulokset ovat kuitenkin suurimmaksi osaksi vain melkein merkitseviä, eikä niiden tilastollisesti vähäisen arvon vuoksi voida tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Sukupuolella ei todettu olevan merkitsevää vaikutusta valintakokeen ja opintomenestyksen välisiä yhteyksiä tutkittaessa. Tutkimuksen arvo on lähinnä se, että tutkimus on tehty ja havaittu, ettei ennusteita opintomenestyksen suhteen voida tehdä valintakoemenestyksen pohjalta.

Opiskeluun käytetty aika, joka tässä tutkimuksessa on kuvattu opiskelun tehokkuutena, on ollut koko 2000-luvun puheenaiheena korkeakoulujen kehittä-

tämisessä. Tavoitteena on, että opiskelijat valmistuisivat entistä nopeammin ja siirtyisivät työelämään nuorempina. Tutkimukseni tulosten mukaan RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman opiskelija käyttää keskimäärin hieman yli kahdeksan lukukautta (noin 4 vuotta) tutkinnon suorittamiseen. Normiaika tutkinnon suorittamiseen on seitsemän lukukautta (3,5 vuotta). Ennusteen tekeminen opiskeluaajasta valintakokeen perusteella on vaikeaa, sillä merkitseviä yhteyksiä valintakoeosioiden ja opiskelutehokkuuden välillä ei esiintynyt.

Opintosuoritusten laatua tutkittiin tutkintotodistuksen keskiarvoa ja opinnäytetyön arvosanaa tarkastelemalla. Valmistunut opiskelija-aines on todistuksen keskiarvoltaan suhteellisen homogeeninen ryhmä, sillä yli 80 % valmistuneiden opiskelijoiden keskiarvioista sijoittui viisiportaisella asteikolla välille 3,25–3,99.

Tutkimustulosten mukaan valintakokeet eivät selitä, miten näin tasainen opiskelija-aines on valikoitunut koulutukseen. Korrelaatioita tarkastellessa vain esivalinta korreloi melkein merkitsevästi todistuksen keskiarvon kanssa. Toisaalta tässä tutkimuksessa huomioon otettiin vain koulutusohjelmaan valitut opiskelijat. Tutkimuksessani käytetyllä aineistolla ei siis voida vertailla valittujen ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden eroja valintakokeiden ja esivalinnan suhteen.

Tutkimuksestani saadut tulokset eivät ole tilastollisesti riittävän merkitseviä todistamaan valintakokeiden paremmuutta esivalintaan nähden. Kuitenkaan liikunta-alan spesifin luonteen vuoksi esimerkiksi persoonallisuutta ja muuta alalle soveltuvuutta ei voida testata pelkästään esivalinnan avulla. Siksi onkin hyvä, että ammattikorkeakoulu saa jatkossa päättää itse opiskelijavalintojen perusteista, kuten opetusministeriö (2011, 3) on muistiossaan maininnut.

8 POHDINTA

Valintakokeita käytetään valitsemaan alan opintoihin ja työelämään soveltuvat ihmiset. Heidän oletetaan suoriutuvan tutkinnolle asetetuista vaatimuksista ja työelämän haasteista. Tämän vuoksi valintakokeisiin räätälöidään koulutusta vastaavat valintakokeet. Liikunta-alalla valintakokeita pidetään tarpeellisina sen luonteen ja ainutlaatuisuuden vuoksi. Korkeakouluun hakeudutaan sekä lukiosta että ammattikoulusta, minkä vuoksi hakijoiden lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Lukiosta valmistuneen liikunta-alalle pyrkivän hakijan aikaisemmat opinnot antavat hyvin vähän tietoja soveltuvuudesta alalle. Liikunnan ammattitutkinnon suorittaneen hakijan arvioisi selviytyvän alan korkeakoulun soveltuvuutta mittaavista kokeista. Näin ei tietenkään aina ole, sillä hakijoiden taso vaihtelee koulutukseen katsomatta.

Rovaniemen ammattikorkeakoulun liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelmassa on käytetty sen omia valintakokeita koko koulutusohjelman olemassaolon ajan vuodesta 1997 lähtien. Valintakokeiden rakenne ja osioiden painoarvot ovat muuttuneet vuosien varrella. Tutkimukseni tavoitteena olikin arvioida, miten hyvin vuosina 2004–2006 käytetyt valintakokeet ennustivat opiskelijoiden opintomenestystä. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää osana RAMK:n valintakokeiden kehittämistyötä. Valintakokeiden kehittämisessä on lisäksi käynnissä prosessi, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa liikunnan korkea-asteen valintakokeita. Tutkimuksen ajankohta on siis sopiva myös tätä tavoitetta silmällä pitäen.

Valintakokeita ja niiden vaikutusta opintomenestykseen on tutkittu suhteellisen paljon usean vuosikymmenen aikana. Eri koulutusaloilta on saatu eriäviä tuloksia valintakokeiden vaikutuksista opintomenestykseen. Useissa tutkimuksissa on havaittu, että hakutodistus toimi parhaana opintomenestyksen ennustajana. Toisaalta käytännön aineissa ja sosiaalisissa taidoissa menestymistä ennustivat tutkimusten mukaan valintakokeet ja persoonallisuustestit. Sekä suomalaisissa että kansainvälisissä tutkimuksissa on havaittu, että aikaisemmista opinnoista on hyötyä jatko-opinnoissa. Se voi johtua kehittyneistä opiskelustrategioista ja -tekniikoista sekä paremmista lähtövalmiuksista.

Muun muassa Kalaja (2006, 1) totesi, että hakijoiden joukosta valitaan ne henkilöt, jotka koetaan sopiviksi alan opintoja ja ammatin harjoittamista silmällä pitäen. Vertailemalla koulutusohjelman ulkopuolelle jääneitä koulutusohjelmaan valittujen kanssa voitaisiin saada tietoja siitä, miksi tämä opiskelija-aines on valikoitunut koulutukseen.

Rantasen (2004, 59) mukaan valintakokeiden kriittinen tarkastelu on olennainen tekijä niiden kehittämisessä. Nykyisellään RAMK:n liikunnan ja vapaaajan koulutusohjelmassa koko valintaprosessista 65 prosenttia pisteistä annetaan valintakokeista ja 35 prosenttia hakutodistuksesta ja ensisijaisesta hausta. Opetusministeriö (2011, 3) on päättänyt, että ylioppilastodistuksen painoarvoa nostetaan.

Hyvänä asiana pidän sitä, että opetusministeriö kuitenkin pitää edelleen kiinni linjastaan, jossa ammattikorkeakoulu saa itse päättää valintakriteereistään. Koska liikunnanohjaajan työ vaatii sen, että ohjaaja itse hallitsee lajikokonaisuuksia ja liikuntamuotoja, on mielestäni eriarvoisen tärkeää, että valintaprosessiin liittyy näiden liikuntataitojen testaamista. Nykyisissä valintakokeissa testataan laajasti muun muassa kokelaan motorisia ja rytmisiä taitoja sekä kehonhallinta- ja välinehallintataitoja.

Tutkimustuloksia tarkastellessani havaitsin ongelman, joka vaikuttaa suuresti tutkimuksessa käytettyjen muuttujien välisen vertailtavuuden arviointiin. Kun tarkastelin valintakokeiden eri osioista saatuja pisteitä, havaitsin että skaala jolla pisteitä oli annettu, oli huomattavasti laajempi kuin liitteessä 3 esitetty keskiarvon jakauma. Jakauma on vino, eikä siinä toteudu koulumaailmassa yleisesti käytetty normaalijakauma, jossa ryhmän huonoin oppilas saa arvosasteluasteikolla alhaisimman numeron ja paras puolestaan korkeimman.

Tarkastelu herätti minussa kysymyksen: onko edes mahdollista, että valintakokeilla on valikoitunut sisään niin homogeeninen ryhmä ihmisiä, että yli 90 prosenttia oppilaista sijoittuu keskiarvoltaan välille 3,00–3,99 viisiportaisella asteikolla? Jos näin on, voidaan ilman tutkimuksiakin todeta, että opiskelija-valinta on suhteellisen onnistunut. Toisaalta voidaan pohtia, johtuuko arvosanojen tasaisuus siitä, että opintosuoritusten arviointikriteerit ovat liian epä-

määräisiä, jolloin arvioija helposti ajautuu antamaan opintosuorituksesta numeron kolme tai neljä.

Jos opintosuoritusten arviointiin ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota, ja vain opiskelun tehokkuudella on käytännössä merkitystä, on valintakokeiden ja opiskelun laadun välisen eron tutkiminen käytännössä turhaa. Toinen mielenkiintoinen pohdinnan aihe löytyy myös opinnäytetyön numeroiden jakaumasta, joka on esitetty liitteessä 3. Jakauma on erikoinen, sillä se ei mitenkään toteudu normaalikäyrän mukaisesti. Tämän vuoksi olisi syytä tarkastaa opintosuoritusten arviointia niiltä osin, minkälaisilla kriteereillä muitakin opintosuorituksia kuin opinnäytetyötä arvioidaan. Opinnäytetyö arvioidaan useamman opettajan toimesta ja sen arvostus opintosuorituksena on suuri, mikä tietysti takaa sekä opiskelijan että arvioijan tarkemman paneutumisen työhön. Siksi sitä onkin perusteltua pitää hyvänä laadun mittarina todistuksen keskiarvon lisäksi.

Jatkossa olisi hyvä perustella RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan valintakokeita myös persoonallisuuden ja motivaation mittarina, jonka antamia tietoja esivallinnasta ei saada. Motivaatiosta kertoo esivallinnassa maksimissaan viiden pisteen arvoinen ensisijainen haku, mutta myös haastattelu tukee motivaation mittaamista.

Henkilöarviointiin, johon haastattelu kuuluu, vaikuttavat niin olosuhteet kuin haastattelijan oma motivaatio. Haastatteluun onkin syytä panostaa etenkin sen herkän luonteen vuoksi. Haastattelun hyviä puolia on se, että se antaa mahdollisuuksia testata hakijan aiempaa perehtymistä liikunta-alalle, tulevaisuuden tavoitteita sekä visioita (Hämäläinen 1978, 47). Haastattelun läpivieminen on kuitenkin raskas prosessi ja siksi sen kehittäminen jatkossa on mielestäni tärkeää. Tilannekohtainen arviointi pitkän valintakoepäivän aikana on henkisesti raskasta haastattelijalle, siksi haastatteluhetken tulee olla hyvin suunniteltu ja toimiva kokonaisuus.

Valintakoe toimii opiskelijavallinnan lisäksi mielenkiinnon herättäjänä, esi-
maun antajana ja sosiaalisena tapahtumana. Hakijat kokoontuvat päivän ajaksi yhdessä näkemään, kokemaan ja keskustelemaan alasta ja siihen liittyvästä koulutuksesta. Valintakoe toimii siksi myös mielikuvan luojana. Mieli-

kuvien luomisesta keskustellaan parhaillaan julkisuudessa, etenkin tv-mainonnan vuoksi. Mainoksissa pyritään vaikuttamaan tunteisiin ja mielikuviiin, mikä nähdään harhaanjohtavana tapana houkuttaa hakijoita.

Tämän vuoksi näen valintakoetapahtumassa mahdollisuuden vaikuttaa sekä tietoon että tunteisiin. Valintakoetapahtuman kehittämällä voitaisiin saada aikaan tapahtuma, jossa tieto alan opiskelusta ja siihen liittyvistä mielikuvista yhdistetään sulavasti opiskelijavalinnan vaatimaan tehtävään. Valintakokeiden tutkiminen on tarpeellista, mutta erittäin haastavaa. RAMK:n liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman valintakokeet ovat etsineet itseään vuosien aikana, sillä miltei joka vuosi valintakokeiden sisältö on muuttunut. Jotta valintakokeiden pitkäjänteinen tutkiminen olisi luotettavampaa, olisi suotavaa, että sisältö pysyisi samana usean vuoden ajan.

Jatkotutkimuksissa valintakokeissa tulisi ottaa huomioon opiskelupaikan ulkopuolelle jääneet hakijat, koska silloin nähtäisiin paremmin esimerkiksi jonkin tietyn valintakoeosion merkitsevyys opiskelijavalinnassa. Myös koulutuksen jälkeistä työllistymistä ja työssä menestymistä tulisi tutkia, koska opiskelijavalinnalla ja toimivalla koulutuksella pyritään lopulta aina tuottamaan työssä menestyviä ammattilaisia yhteiskunnan tarpeisiin.

LÄHTEET

- Ahola, S. 1995. Eliitin yliopistoista massojen korkeakoulutukseen. Korkeakoulutuksen muuttuva asema yhteiskunnallisen valikoinnin järjestelmänä. Koulutussosiologian tutkimuslaitoksen raportti 30. Turun yliopisto.
- Ahola, S. 2004. Yhteishausta yhteisvalintaan. Yliopistojen opiskelijavalintojen kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.
- Ahola, S – Nurmi, J. 1995. Kilpahaku korkeakoulutukseen. Koulutussosiologian tutkimuskeskuksen raportteja 31. Turun yliopisto.
- Alajääski, J. – Kemppinen, L. 2002. Valintakoe- ja opintomenestys miehillä ja naisilla luokanopettajakoulutuksen opiskelijavalinnan Sisifosurakasta. Teoksessa Opettajaksi soveltuvuuden moni-ilmeisyys: opiskelijavalinta valtakunnallisesti puntaroituna (toim. Pekka Räihä), 74, Jyväskylän yliopisto.
- Creswell, J, W. 2005. Educational research. Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research. New Jersey, Merrill: Pearson education.
- Eurydice. 2011. Information on Education Systems and Policies in Europe. Osoitteessa
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php#description. 14.2.2011.
- Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hirvensalo, M – Palomäki S. 2003. Liikunnanopettajakoulutuksen valinta. Teoksessa rutiinivalinnoista laadukkaisiin valintastrategioihin. Vuoden 2002 valintakoeseminaarin loppuraportti (toim. Pekka Räihä), 229-241. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.
- Hypén, K. 1994. Turun yliopiston psykologian laitoksen opiskelijavalinnat 1981–1991. Seurantatutkimus. Psykologian tutkimuksia 96. Turun yliopisto.
- Hämäläinen, K. 1978. Upseerin uralla menestymisen ennustamisesta. Väitöskirja. Helsingin yliopisto: Kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Hämäläinen, P – Pahtaja. 2004. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelman valintakokeiden 2004 kehittäminen. Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

- Jussila, M. 1996. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat: Kehittämisen haasteita ja mahdollisuuksia. Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja, 34. Helsinki: Opetusministeriö
- Jyväskylän yliopisto 2008. Liikuntatieteiden laitoksen laatukäsikirja. Yleiskuvaus. Osoitteessa https://www.jyu.fi/sport/laitokset/liikunta/laatukasikirjan_rakenne/yleis. 23.3.2011.
- Kalaja, T. 2006. Liikunnan aineenopettajakoulutuksen opiskelijavalinta: Testiosoiden yhteys valintakoemenestykseen. Tutkimusartikkeli. Liikunta & Tiede 43.
- Kalaja, T. 2008. Kevyemmällä valintakokeilla sama lopputulos – liikunnan aineenopettajakoulutuksen opiskelijavalinnat. Lisensiaattityö. Jyväskylän yliopisto: liikuntapedagogiikan laitos.
- Kivinen, O. – Lehtonen, K. – Vismanen, A. 1985. Lähi- ja perushoitajan työ: tutkimus apuhoitajan ammattiin kuuluvista tehtävistä. Sosiologisia tutkimuksia 111. Turun yliopisto.
- Kosonen, P. 2005. Sosiaalialan ja hoitotyön asiantuntijuuden kehitysehdot ja opiskelijavalinta. Jyväskylän yliopisto.
- Kurri, E. 2006. Opintojen pitkittymisen dilemma. Tutkimus opintojen sujumattomuustekijöistä yliopistoissa ja niihin vaikuttamisen keinoista. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus.
- Lotti, T. 1996. Opiskelumenestys Sibelius-akatemiaan solistisessa koulutusohjelmassa. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 147. Helsingin yliopisto.
- Mannonen, P. 2008. Valintakoemenestyksen ja opintomenestyksen yhteys Turun ammattikorkeakoulun fysioterapian koulutusohjelmassa. Jyväskylän yliopisto.
- Metsämuuronen, J. 2003. Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä. Metodologia –sarja 7. Helsinki: International Methelp Oy.
- Metsämuuronen, J. 2009. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Tutkijalaitos. Helsinki: International Methelp Oy.
- Mäkelä, K. 2006. Koulunpenkiltä tyytyväiseksi liikunnanopettajaksi – tutkimus koulu-, valintakoe- ja opintomenestyksen yhteyksistä liikunnanopettajien työtyytyväisyyteen. Jyväskylän yliopisto.
- Nevgi, A-M. – Komulainen E. 1993. Helsingin kauppakorkeakoulun opiskelijoiden minäkuvan, ammatillisten mielikuvien ja motivaation yhteydet opintomenestykseen. Helsingin kauppakorkeakoulun selvityksiä E-82. Helsingin kauppakorkeakoulu.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010a. Ammattikorkeakoulutus. Osoitteessa <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/?language=fi>. 11.11.2010.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010b. Koulutusjärjestelmä. Osoitteessa <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?language=fi>. 20.9.2010.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Muistio ja keskustelukysymykset korkeakoulujen opiskelijavalinnoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Opetusministeriö. 2008. Liikkuva ja hyvinvoiva Suomi 2010-luvulla. Ehdotus kansalliseksi liikuntaohjelmaksi julkisen ohjauksen näkökulmasta. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:14. Opetusministeriö: Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto.
- Opetusministeriö 2011. Suomen tutkintojärjestelmä. Osoitteessa www.minedu.fi/OPM/koulutus/koulutusjarjestelma. 25.2.2011.
- Paulamäki, P. 2007. Valintaväylän ja opiskelumenestyksen yhteydet Tampereen yliopistossa hallintotieteen oppiaineessa. Tampereen yliopisto.
- Rantanen, P. 2004. Valinnasta työelämään. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan tarkastelua. Opetusministeriön julkaisuja 2004:19. Helsinki: Yliopistopaino.
- RAMK = Rovaniemen ammattikorkeakoulu 2005. Valintakokeiden sisältö 2005.
- 2007. Liikunta ja vapaa-aika. Opinto-opas 2007.
  - 2010a. Tulevaisuus pohjoisesta. Hakijan opas.
  - 2010b. Tulevaisuus pohjoisesta. Opinto-opas 2010–2011.
- Sajavaara, K. – Hakkarainen, K. – Henttonen, A. – Niinistö, K. – Pakkanen, T., Piilonen, A-R. – Moitus, S. 2002 Yliopistojen opiskelijavalintojen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 17. Helsinki: Edita.
- Savola, M. 1993. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat. Aseman, tehtävä ja tavoitteet. Teoksessa Kääntäjäkoulutuksen opiskelijavalintaseminaari 1992 (toim. J. Tommola). Turun yliopisto: kääntämisen ja tulkkauksen keskus.
- Sirviö, R. 2011a. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Liikunta- ja vapaa-aika. Ammattikorkeakoulujen nuorten yhteishaku 2011. Hakija- ja aloituspaikkatilasto 1997–2010. Sähköpostilla lähetetty Excel-taulukko 20.3.2011.

- 2011b. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Liikunta- ja vapaa-aika. Suullinen tiedonanto 1.3.2011.

Smith, J – Naylor, R. 2001. Determinants of degree performance in UK universities: A statistical analysis of the 1993 student cohort. Oxford Bulletin of Economics and Statistics 28, (1) 29–60.

VNa = Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. 564/2009. 24.7.2009.

- 115/1998. 6.2.1998.

Vuorinen, P – Valkonen, S. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

LIITTEET

Valintakokeen sisältö 2005	Liite 1
Työkokemus ja alasuuntautuneisuuspisteiden hakulomake	Liite 2
Opinnäytetyön arvosanojen ja todistuksen keskiarvojen frekvenssijakaumat	Liite 3

Liite 1

Valintakokeen sisältö 2005

1. Kirjallinen koe

Kirjallisella kokeella arvioidaan tekstin ymmärtämistä, kokonaisuuksien hahmottamista, ydinasioiden poimimiskykyä ja kirjallista tuotoskykyä.

Koe tehdään ns. aineistokokeena. Valintakoekokelaat saavat luettavakseen liikuntaan liittyvän artikkelin, jonka jälkeen he vastaavat artikkeliin liittyvään esseekysymykseen.

2. Ohjaustuokio

Tehtävässä arvioidaan esiintymistaitoa ja opetettavan ryhmän käsittelykykyä, kykyä saada aikaan tavoitteellista toimintaa sekä luovia ratkaisuja. Ohjaustuokio suunnitellaan ja toteutetaan pienryhmissä. Oppilaina ovat vuoroaan odottavat valintakoekokelaat.

3. Haastattelu

Toteutetaan pienryhmähaastatteluna.

4. Liikuntatestit

Liikuntatesteillä arvioidaan monipuolisesti kokelaiden motorisia kykytekijöitä sekä taitoja ja niiden soveltamista eri ympäristöissä.

Arviointi suoritetaan seuraavilla testeillä:

Tasapaino ja kehon hallinta

rullaluistelu

musiikki, rytmi ja hallittu improvisoitu liikkuminen

tasapaino- / ketteryys- / kehon hallintaradat

Välinehallinta

lentopallo

pallon kiinniotto

- välineenhallintarata
- 2) Motorinen taito vedessä
  - uintitaito
  - monipuolinen vedessä liikkuminen

Liite 2

Työkokemus ja alasuuntautuneisuuspisteiden hakulomake

LIIKUNTA JA VAPAA-AIKA**Liitetiedot liikunnanohjaajan (AMK) valintakokeeseen**

Nimi _____ Henkilötun-
nus _____

Työkokemus ja alasuuntautuneisuus max 5 pistettä**Työkokemus**

Liikunta-, nuoriso- ja vapaa-aikatoiminnan sekä opetus- tai kasvatusalan työkokemuksesta annetaan 1 piste 2 kk:n työkokemusta kohti. Työkokemus on pitänyt hankkia vähintään 16-vuotiaana hakuajan päättymiseen mennessä.

Osa-aikatyössä (vähintään 20 tuntia / vko) 150 tunnin mittainen, saman työnantajan palveluksessa tehty työ vastaa

1 kuukauden työkokemusta.

Varusmies- ja siviilipalvelus luetaan työkokemukseksi siten, että hakuajan loppuun mennessä suoritettu palvelus

hyväksytään (kolmen kuukauden palvelusjakso tuottaa yhden työkokemuskuukauden).

RAMK
täyttää

Työnimike	Työnantaja ja työpaikka	Työssäoloaika	Työkuukaudet	tuntia/vk	

Alasuuntautuneisuus

Merkitse suorituspäivämäärä suorittamiesi vaihtoehtojen perään. Todistetaan todistuksilla.

Huom! Liikunta-alan työkokemus, joka on alle 20 tuntia/vk, huomioidaan projekti- ja luottamustehtävissä.

		Suoritus- aika	
Alalle soveltuva cumlaude-arvosana			3
Alalle soveltuva approbatur-arvosana			2
Urheiluopiston 4-8 kk:n kurssi			2
Urheiluhierojatutkinto			2
Lukion liikuntadiplomi			1
Valmentajakoulutus, taso 3 - 4	Laajuus tunteina _____		2
Valmentajakoulutus, taso 1 - 2	Laajuus tunteina _____		1
Alalle soveltuvat projekti- ja luottamustehtävät			1

Vakuutan antamani tiedot oikeiksi ja voin todistaa ne alkuperäisillä todistuksilla.

Päiväys _____/_____/_____

_____

Hakijan allekirjoitus

Liite 3

Opinnäytetyön arvosanojen ja todistuksen keskiarvojen frekvenssijakauma

